

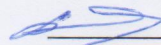
Міністерство освіти і науки України
Український державний університет науки і технологій

Факультет «Управління енергетичними та економічними процесами»

Кафедра «Фінанси, облік та психологія»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФОП

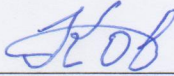
 /Володимир БОБИЛЬ/
(підпис)

Дата 17.01.2024р.

Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи магістра

на тему: «Обліково-аналітичне забезпечення аудиторської оцінки
безперервності діяльності суб'єктів господарювання»
за освітньою програмою: «Облік і оподаткування»
зі спеціальності: «071 Облік і оподаткування»

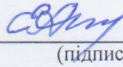
Виконав: студент
групи «БО2226»

(підпис студента)

/Максим КОВАЛЕНКО/
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Керівник:

(підпис)

/доц. Олена ТОПОРКОВА/
(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Нормоконтролер:

(підпис)

//

(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Консультанти:

(назва розділу)

(підпис)

//

(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

(назва розділу)

(підпис)

//

(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

(назва розділу)

(підпис)

//

(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

(назва розділу)

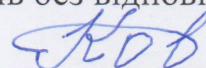
(підпис)

//

(посада, Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Засвідчую, що у цій роботі немає запозичень з
праць інших авторів без відповідних посилань.

Студент

(підпис)

Дніпро – 2024 рік

Ministry of Education and Science of Ukraine
Ukrainian State University of Science and Technologies

Faculty «Management of energy and economic processes»
Department « Finance, accounting and psychology »

Explanatory Note
to Master's Thesis

on the topic: « **Accounting and analytical support for the audit assessment of going concern of business entities** »
according to educational curriculum «**Accounting and Taxation**»
in the Speciality: «**071 Accounting and taxation**»

Done by the student of the group BO2226:

/Maksym KOVALENKO/

Scientific Supervisor:

/Olena TOPORKOVA/

Dnipro – 2024

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет науки і технологій

Факультет: «Управління енергетичними та економічними процесами»

Кафедра: «Фінанси, облік та психологія»

Рівень вищої освіти: магістр

Освітня програма: «Облік і оподаткування»

Спеціальність: «071 Облік і оподаткування»

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу магістра

студент: Коваленко Максим Костянтинович

1. Тема роботи: «Обліково-аналітичне забезпечення аудиторської оцінки безперервності діяльності суб'єктів господарювання»

Керівник роботи: Топоркова Олена Анатоліївна, доцент

затверджена наказом № 1261ст від 27.12.2022

2. Строк подання студентом роботи: 08.01.2024

3. Вихідні дані до роботи: Фінансова звітність малого підприємства (форма 1-м 2-м) за 2020рік; Звіт про фінансовий стан (форма 1), Звіт про сукупний дохід (форма 2) за 2020рік підприємств, законодавчо-правові акти; Міжнародні стандарти аудиту; моделі фінансової діагностики та діагностики банкрутства.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно опрацювати):

Вступ

4.1 Нормативно-правові основи аудиторської оцінки діяльності суб'єктів господарювання

4.2 Методологічні підходи та аудиторські процедури в фінансовій діагностиці

4.3 Практичні аспекти аудиторської оцінки

Висновки

Перелік посилань

Додатки

5. Перелік демонстраційного матеріалу: 1. Структурно-логічна схема випускної роботи; 2. Функції фінансової звітності у процесі аудиторської оцінки безперервності діяльності; 3. Відповідальність управлінського персоналу та аудитора; 4. Форс-мажорні обставини та їх вплив на оцінку безперервності діяльності; 5. Система діагностики фінансового стану підприємства; 6. Порівняльна характеристика методів прогнозування неплатоспроможності підприємств; 7. Види фінансової кризи на підприємстві; 8. Алгоритм виявлення та подолання фінансової кризи на підприємстві; 9. Модель ідентифікації банкрутства суб'єктів господарювання.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
Вступ		
1. Нормативно-правові основи аудиторської оцінки діяльності суб'єктів господарювання		
1.1 Фінансова звітність як об'єкт аудиторського оцінювання		
1.2 Правове поле діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання		
1.3 Вплив на оцінку діяльності суб'єктів господарювання форс-мажорних обставин		
Висновки до розділу 1	27.11.2023	
2. Методологічні підходи та аудиторські процедури в фінансовій діагностиці		
2.1 Відповідальність управлінського персоналу та аудитора		
2.2 Огляд підходів до фінансової діагностики		
2.3 Ідентифікація та діагностика криз на підприємстві		
Висновки до розділу 2	18.12.2023	
3. Практичні аспекти аудиторської оцінки		
3.1 Розробка моделі ідентифікації банкрутства суб'єктів господарювання		
3.2 Порівняння розробленої моделі з існуючими методами ідентифікації банкрутства		
3.3 Рекомендації щодо оптимізації моделі та підвищення стійкості підприємства		
Висновки до розділу 3		
Висновки		
Перелік посилань		
Додатки		
Подання кваліфікаційної роботи до кафедри	08.01.2024	
Захист кваліфікаційної роботи на засіданні Екзаменаційної комісії	22.01.2024	

Студент

_____ (підпис)

Максим КОВАЛЕНКО

_____ (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Керівник роботи

_____ (підпис)

доц. Олена ТОПОРКОВА

_____ (Ім'яПРІЗВИЩЕ)

АНОТАЦІЯ

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань та додатків. Обсяг основного тексту – 42 сторінок, у тому числі 7 таблиць, 3 рисунків, перелік посилань з 51 джерела, 4 додатків.

У першому розділі дипломної роботи розглянуто теоретичні засади аудиторської оцінки діяльності суб'єктів господарювання, правове поле суб'єктів господарювання, вплив на оцінку діяльності суб'єктів господарювання форс-мажорних обставин.

У другому розділі розглянуто відповідальність управлінського персоналу та аудитора, оглянуто підходи до фінансової діагностики підприємств, а також описано ідентифікацію та діагностику кризи на підприємстві.

У третьому розділі дипломної роботи було розроблено власну модель ідентифікації ризику банкрутства суб'єктів господарювання та порівняно її з існуючими моделями на конкретних підприємствах, а також було описано рекомендації щодо удосконалення моделі.

На основі отриманих результатів дослідження зроблено ґрунтовні висновки.

Ключові слова: аудиторська оцінка, фінансова діагностика, безперервність діяльності, фінансова криза, модель ідентифікації банкрутства, оптимізація моделі.

ABSTRACTS

The paper consists of an introduction, three chapters, conclusions, references and appendices. The volume of the main text is 42 pages, including 7 tables, 3 figures, a list of references from 51 sources, 4 appendices.

The first chapter of the thesis deals with the theoretical foundations of the audit assessment of business entities, the legal field of business entities, the impact of force majeure on the assessment of business entities.

The second chapter discusses the responsibilities of management and the auditor, reviews approaches to financial diagnostics of enterprises, and describes the identification and diagnosis of a crisis at an enterprise.

In the third chapter of the thesis, the author developed his own model for identifying the risk of bankruptcy of business entities and compared it with existing models for specific enterprises, as well as described recommendations for improving the model.

Based on the results of the study, the author draws substantial conclusions.
Keywords: audit assessment, financial diagnostics, going concern, financial crisis, bankruptcy identification model, model optimization.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
1 НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ АУДИТОРСЬКОЇ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	9
1.1 Фінансова звітність як об'єкт аудиторського оцінювання.....	9
1.2 Правове поле діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання.....	13
1.3 Вплив на оцінку діяльності суб'єктів господарювання форс-мажорних обставин.....	15
Висновки до розділу 1	18
2 МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ТА АУДИТОРСЬКІ ПРОЦЕДУРИ В ФІНАНСОВІЙ ДІАГНОСТИЦІ.....	19
2.1 Відповідальність управлінського персоналу та аудитора	19
2.2 Огляд підходів до фінансової діагностики підприємств	24
2.3 Ідентифікація та діагностика криз на підприємстві	32
Висновки до розділу 2	35
3 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТОРСЬКОЇ ОЦІНКИ	37
3.1 Розробка моделі ідентифікації банкрутства суб'єктів господарювання 37	
3.2 Порівняння розробленої моделі з існуючими методами ідентифікації банкрутства.....	43
3.3 Рекомендації щодо оптимізації моделі та підвищення стійкості підприємства.....	47
Висновки до розділу 3	48
ВИСНОВКИ	49
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	51
Додаток А	57
Додаток Б.....	60
Додаток В.....	63
Додаток Г	65

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах господарювання, коли ринкова конкуренція та економічна невизначеність здійснюють значний вплив на діяльність підприємств, зростає необхідність у достовірній та об'єктивній інформації щодо перспектив їх розвитку. Фінансова звітність, яка є ключовим інструментом для відображення фінансового стану та результатів діяльності підприємств, стає об'єктом уваги не лише керівництва підприємства, але й сторонніх зацікавлених осіб. Тому, аудит виступає як невід'ємна складова, спрямована на підвищення якості наданої фінансової інформації. Отже, актуальність дослідження полягає в необхідності вдосконалення аудиторської практики та розробці науково обґрунтованих методик проведення аудиту для забезпечення надійності та об'єктивності аудиторської оцінки безперервності діяльності підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розробка власної моделі ідентифікації банкрутства сільськогосподарських підприємств.

Відповідно до поставленої мети необхідним є виконання наступних завдань:

- вивчити правове поле діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання;
- оглянути існуючі підходи до фінансової діагностики підприємств;
- розробити власну модель ідентифікації банкрутства суб'єктів сільськогосподарських підприємств;
- порівняти розроблену модель з існуючими методами ідентифікації банкрутства;
- надати рекомендації щодо оптимізації моделі та підвищення стійкості підприємства.

Результати дослідження мають допомогти у вчасному виявленні фінансових криз та ризиків банкрутства, що сприятиме підвищенню якості наданої фінансової інформації та ефективному управлінню підприємствами сільськогосподарського сектору.

Об'єктом дослідження є розроблена модель ідентифікації банкрутства сільськогосподарських підприємств

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та практичні питання обліково-аналітичного забезпечення аудиторської оцінки безперервності діяльності з урахуванням галузі суб'єкта господарювання.

Методи дослідження. У ході дослідження та узагальнення інформації у магістерській роботі щодо обліково-аналітичного забезпечення аудиторської оцінки безперервності діяльності застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи, такі як індукція та дедукція, аналіз та синтез, а також спостереження та порівняння.

При написанні роботи були використані нормативні та законодавчі акти, які регулюють господарську діяльність, наукові праці, статті, фінансова звітність підприємств, а саме Баланс (ф. №1), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (ф. №2), а також статистична звітність та інші матеріали, які розміщені в мережі Internet.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані результати можна застосовувати для раннього виявлення фінансової кризи та ризику банкрутства.

Апробація та публікація одержаних результатів. Результати виконаного дослідження обговорювались на XI Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції» (м. Одеса, травень 2023 року) та Всеукраїнській науково-технічній конференції студентів і молодих учених «Молода академія 2023» (м. Дніпро, травень 2023 року).

1 НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ АУДИТОРСЬКОЇ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1 Фінансова звітність як об'єкт аудиторського оцінювання

Роль фінансової звітності у процесі аудиторської оцінки безперервності діяльності

Фінансова звітність, як важливий інструмент управління та звітності, відіграє ключову роль у процесі аудиторської оцінки безперервності діяльності суб'єктів господарювання. Аудиторська оцінка безперервності діяльності включає у себе аналіз фінансового стану, фінансових результатів та об'єктивного визначення ризиків та можливостей, які можуть вплинути на надійність та стійкість підприємства.

Виділимо основні функції фінансової звітності у процесі аудиторської оцінки безперервності діяльності:

1. Джерело інформації та обліково-аналітична база.

Фінансова звітність є основним джерелом інформації про фінансовий стан та діяльність суб'єкта господарювання. Вона містить дані про активи, зобов'язання, власний капітал, доходи та витрати. Аудитори використовують цю інформацію для аналізу фінансової стійкості, платоспроможності та рентабельності підприємства.

Баланс відображає фінансовий стан підприємства на певний момент у часі. Він представляє активи, зобов'язання та власний капітал, дозволяючи аудиторам оцінити загальний розмір та структуру ресурсів підприємства. Аудитори аналізують баланс для виявлення можливих ризиків та недоліків у фінансовому стані підприємства.

Звіт про фінансові результати надає інформацію про доходи та витрати підприємства за певний період. Цей звіт допомагає аудиторам зрозуміти, яка частина доходів генерується від основної діяльності, а яка - від додаткових джерел. Це дозволяє оцінити ефективність операцій та можливість генерації прибутку.

Звіт про власний капітал відображає зміни у власному капіталі підприємства протягом звітного періоду. Він включає зміни через прибуток, додатковий вклад власників, виплати дивідендів та інші фактори. Аудитори аналізують цей звіт для визначення змін у власному капіталі та їхнього впливу на фінансову структуру підприємства.

Звіт про рух грошових коштів показує, наскільки ефективно підприємство управляє своїми грошовими потоками. Аудитори аналізують цей звіт для оцінки ліквідності підприємства та його здатності виконувати фінансові зобов'язання вчасно.

Аудитори детально досліджують ці фінансові звіти, проводячи аналіз та порівняння з попередніми періодами, а також з іншими підприємствами у галузі. Результати аналізу допомагають аудиторам зрозуміти фінансовий стан та діяльність суб'єкта господарювання, ідентифікувати можливі ризики та недоліки та визначити, наскільки надійна фінансова звітність є для подальшої аудиторської оцінки безперервності діяльності.

2. Виявлення ризиків та недоліків

Фінансова звітність виступає не тільки як джерело інформації, але й як потужний інструмент для аудиторів у виявленні можливих ризиків та недоліків у сферах обліку, звітності та управління суб'єктів господарювання. Цей процес є важливою складовою аудиторської оцінки безперервності діяльності підприємств.[1]

- Ідентифікація ризиків. Фінансова звітність містить інформацію про фінансову та господарську діяльність підприємства, що дозволяє аудиторам визначити потенційні ризики. Ці ризики можуть включати фактори, такі як недостатня ліквідність, неконтрольований зріст зобов'язань, непередбачені зміни в ринкових умовах або правовому середовищі, епідеміологічні загрози тощо. Аудитори аналізують фінансову звітність для ідентифікації цих ризиків та оцінки їхнього впливу на фінансовий стан та діяльність підприємства.

- Виявлення недоліків у обліку та звітності. Аудитори детально перевіряють облік та звітність підприємства з метою виявлення можливих недоліків, помилок або некоректності у веденні фінансових записів. Це може включати неправильну класифікацію активів та зобов'язань, неправильний облік щодо застосовної концептуальної основи, неправильне виправлення помилок, які впливають на величину нерозподіленого прибутку, не виділяється поточна частина довгострокових зобов'язань тощо. Виявлення таких недоліків є важливим для забезпечення точності та достовірності фінансової звітності. [2]

- Оцінка впливу на безперервність діяльності. Розкриття ризиків та недоліків у фінансовій звітності допомагає аудиторам визначити можливі проблеми, які можуть вплинути на надійність фінансової інформації та безперервність діяльності підприємства. Вчасне виявлення цих проблем дозволяє вжити відповідних заходів для їх вирішення, зменшуючи ризик негативних наслідків для підприємства та користувачів фінансової звітності.

3. Перевірка внутрішнього контролю.

Аудитори виконують важливу роль у забезпеченні ефективності внутрішнього контролю в суб'єктів господарювання. Внутрішній контроль має важливе значення у забезпеченні надійності фінансової інформації та запобіганні помилкам, зловживанням та шахрайству. Аудитори детально аналізують, наскільки ефективно підприємство впроваджує та здійснює внутрішній контроль через процедури та механізми, що забезпечують точність та надійність фінансової інформації. Це може включати тестування фінансових транзакцій (аудитори можуть вибрати випадкову фінансову транзакцію та прослідкувати, як вони обробляються в системі). Це допомагає визначити, чи правильно застосовуються контрольні процедури під час обробки транзакцій.

4. Аналіз господарської діяльності.

Аудиторський аналіз господарської діяльності підприємства є ключовим етапом у процесі оцінки безперервності його діяльності. Аудитори докладно

вивчають різні аспекти підприємницької діяльності для визначення можливих ризиків та підготовки рекомендацій для забезпечення надійності та стійкості підприємства.

Важливою складовою аналізу є оцінка стратегії та господарської діяльності. Аудитори вивчають стратегічний план підприємства, його місію та цілі, щоб переконатися, що вони відповідають ринковим вимогам та змінам у господарському середовищі. Важливо також враховувати конкурентне середовище, аналізуючи конкурентів, їхні переваги та можливі ризики.

Також додатковою процедурою є дослідження впливових факторів, таких як регуляторні зміни та технологічні інновації. Цей аналіз допомагає визначити, які зміни можуть вплинути на діяльність підприємства та як воно готове до адаптації.

Реакція на зміни в галузі та на ринку також є важливим моментом. Аудитори аналізують, як підприємство реагує на нові умови, які стратегії використовуються для збереження конкурентних позицій та як воно використовує можливості для зростання та розвитку.

Це допомагає отримати глибоке розуміння господарської діяльності підприємства, виявити можливі ризики та недоліки, що можуть вплинути на безперервність його функціонування та розробити конструктивні рекомендації для забезпечення стабільності та ефективності.

Аудиторський процес також включає розмови з управлінням та ключовими співробітниками підприємства. Ця важлива практика допомагає аудиторам отримати додаткову інформацію щодо можливих ризиків та недоліків, які можуть вплинути на безперервність діяльності.

Під час цих розмов аудитори мають можливість спілкуватися безпосередньо з тими, хто знає деталі господарської діяльності підприємства найкраще. Вони можуть запитувати про стратегії, плани та підходи до управління ризиками, щоб краще зрозуміти, як підприємство впроваджує контрольні заходи та як вони сприяють забезпеченню безперервності діяльності.

Ці розмови дозволяють аудиторам отримати цінну інформацію та доповнити свої аналітичні підходи. Вона можуть підтвердити або доповнити факти, отриманих з інших джерел, і виявити можливі області, які потребують особливої уваги в рамках аудиторської оцінки безперервності діяльності.

1.2 Правове поле діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання

Основним нормативним документом, який встановлює норми для системи бухгалтерського обліку в Україні, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», ухвалений Верховною Радою України від 16.07.1999 р. № 996-XIV, зі змінами та доповненнями. [18]

Всі суб'єкти підприємницької діяльності повинні дотримуватися цього закону, що визначає правила організації та проведення обліку на підприємстві. Закон також встановлює зобов'язання вести бухгалтерський облік та надавати фінансову звітність. Він регулює вибір первинних облікових документів і реєстрів, а також встановлює загальні стандарти для фінансової звітності. Закон визначає принципи ведення обліку та складання фінансової звітності з метою достовірного відображення інформації про доходи, витрати та фінансові результати в обліку та звітності. Також важливо відзначити, що внесені зміни до цього Закону 12.05.2011 року встановили перелік підприємств, які зобов'язані складати фінансову та консолідовану звітність відповідно до міжнародних стандартів.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) відіграють важливу роль у покращенні зрозумілості та прозорості інформації. Вони встановлюють основи для визнання доходів і витрат, оцінки активів і зобов'язань, що сприяє надійному виявленню та управлінню ризиками підприємства. Також дозволяють оцінити ефективність господарювання для майбутнього розвитку та прийняття управлінських рішень. У законодавстві України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" відзначено, що

НП(С)БО взаємодіють з МСБО, "не суперечать міжнародним стандартам". Це свідчить про те, що багато НП(С)БО відповідають відповідним МСБО та МСФЗ.

За принципом безперервності діяльності підприємство вважається таким, що має намір і здатність продовжувати свою діяльність у майбутньому. У законодавчих та нормативних актах відсутня єдина точка зору щодо тлумачення терміну «безперервність діяльності» - чи це принцип, чи припущення. Це пояснюється різноманітністю тлумачень, неузгодженості у визначенні та відмінності у розумінні цього поняття між різними джерелами.

Цитуючи п.25 МСБО 1 щодо безперервності діяльності, маємо такий переклад *«Складаючи фінансову звітність, управлінський персонал повинен оцінювати здатність суб'єкта господарювання продовжувати свою діяльність на безперервній основі. Суб'єкт господарювання складає фінансову звітність на основі безперервності, якщо тільки управлінський персонал не має намірів ліквідувати суб'єкт господарювання чи припинити діяльність або не має реальної альтернативи таким заходам.»* [3]. Проте звернувшись до оригіналу IAS 1 Presentation of Financial Statements, 25.... An entity shall prepare financial statements on a going concern basis unless management either intends to liquidate the entity or to cease trading, or has no realistic alternative but to do so. [4]. Переклавши цей пункт через професійний перекладач, ми отримуємо наступне: *«Суб'єкт господарювання повинен скласти фінансову звітність на **основі припущення** про безперервність діяльності, крім випадків, коли управлінський персонал має намір ліквідувати суб'єкт господарювання або припинити діяльність, або не має інших реальних альтернатив такому припущенню.»* Наступна нестиківка перекладу, у стандартах, виникає скоріше за все через використання перекладача Google, який не є професійним.

Таким чином, ми впевнилися, що Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку трактують безперервність діяльності як припущення –

тобто базу для побудови фінансової звітності. Однак, це припущення має бути обґрунтоване достатніми аудиторськими доказами, що підтверджують здатність підприємства продовжувати діяльність у майбутньому.

На відміну від МСФЗ, Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку трактують безперервність діяльності як принцип, та включають її у нормативний акт – Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». [5], [6]

Принцип безперервності діяльності має практичне значення для аудиторської діяльності, оскільки аудиторам необхідно переконатися, що підприємство здатне продовжувати свою діяльність як мінімум один рік після видачі аудиторського висновку. При цьому може бути застереження думки стосовно безперервності діяльності, суттєва невизначеність щодо безперервності діяльності без модифікації думки чи пояснювальний параграф. Це може відбутися у випадках накопичених підприємством збитків, прострочених кредитних платежів, наявності активів у заставі чи на окупованій території тощо. При цьому, важливо враховувати усі зовнішні та внутрішні чинники, які можуть вплинути на безперервність діяльності. Військові дії на території України, що стали підставою введення воєнного стану, призводять до ускладнень ведення операційної діяльності підприємств та поглиблюють економічну кризу. Зміни в регулятивному середовищі та стратегічні плани підприємства також вносять додаткову невизначеність та впливають на його безперервну діяльність.

1.3 Вплив на оцінку діяльності суб'єктів господарювання форс-мажорних обставин

Форс-мажорні обставини, такі як непередбачувані події або кризові ситуації, можуть значно вплинути на оцінку діяльності суб'єктів господарювання. Наприклад, світові кризи, природні лиха, епідемії, війни та інші події можуть спричинити серйозні зміни у фінансовому стані, оперативній діяльності та стратегічних планах підприємства. Ці обставини

можуть призвести до зміни вартості активів, зобов'язань та здатності підприємства до подальшої діяльності.

Під час аудиторської оцінки суб'єктів господарювання аудитори мають враховувати можливий вплив форс-мажорних обставин на фінансову звітність та діяльність підприємства. Вони аналізують, які заходи приймаються для забезпечення надійності фінансової інформації, як підприємство адаптується до нових умов і які стратегічні зміни можуть бути впроваджені для збереження безперервності діяльності.

Оцінка впливу форс-мажорних обставин на підприємство вимагає глибокого аналізу, розгляду можливих сценаріїв розвитку подій та розробки стратегій для подолання негативних наслідків. Це стає особливо важливим у періоди незвичайних подій, коли звичайні рішення можуть бути недостатньо ефективними для забезпечення стійкості та надійності підприємства.

В Україні, яка функціонує у складних геополітичних та економічних умовах, вплив форс-мажорних обставин набуває особливої актуальності. Зокрема, ситуації, пов'язані з пандемією COVID-19 та ризиками повномасштабної війни, мають значущий вплив на фінансовий стан та діяльність підприємств. В цих умовах аудитори відчують потребу звертати особливу увагу на аналіз та оцінку ризиків, пов'язаних з можливими змінами в економічному оточенні та стратегіях управління, а також визначати адекватні аудиторські підходи для виявлення та врахування цих факторів у процесі аудиторської діяльності.

1.3.1 Пандемія COVID-19

Пандемія COVID-19 стала надзвичайною ситуацією, яка вплинула на господарську діяльність суб'єктів господарювання по всьому світу. Ця непередбачувана подія мала значний вплив на оцінку фінансової стійкості та безперервності діяльності підприємств.

COVID-19 призвів до значних змін у бізнес-планах, стратегіях та оперативній діяльності підприємств. Локдауни, обмеження пересування,

закриття підприємств та зміни у споживчому попиті призвели до ряду викликів для підприємств різних галузей. Фінансові звіти стали важко передбачуваними, а відтак, оцінка діяльності суб'єктів господарювання потребувала нового підходу.

Аудитори під час аналізу фінансової звітності звертають особливу увагу на те, як підприємства реагують на виклики, спричинені пандемією. Вони оцінюють, як підприємства адаптували свої стратегії та бізнес-плани до нових реалій, які заходи були прийняті для забезпечення безперервності діяльності та надійності фінансової інформації.

Крім того, аудитори аналізують можливі наслідки пандемії на фінансову стійкість підприємств. Вони розглядають можливість виникнення додаткових ризиків, таких як зміни в попиті та пропозиції, зміни у вартості активів та зобов'язань, можливість втрати робочої сили та інші.

1.3.2 Повномасштабна війна в Україні

Повномасштабна війна на території України є однією з найсерйозніших форс-мажорних обставин, яка має непередбачуваний і значний вплив на оцінку діяльності суб'єктів господарювання. Конфлікт, який має глибокі соціальні, економічні та політичні наслідки, став проблемою відновлення, збереження активів та забезпечення безперервності діяльності підприємств. Вплив війни на діяльність суб'єктів господарювання проявляється через зниження економічної активності, знищення і псування майна, зміни в геополітичній та економічній ситуації.

В умовах війни, оцінюючи діяльність підприємств, потрібно звертати особливу увагу на аналіз впливу конфлікту на фінансовий стан, вартість активів та забезпеченість зобов'язань. Також враховується можливість зниження прибутковості, зростання ризиків та зміни в планах розвитку.

Крім того, війна може також вплинути на внутрішній контроль, збереження даних та безпеку бізнес-процесів. Аудитори ретельно аналізують

заходи, які приймаються підприємствами для забезпечення надійності та об'єктивності фінансової інформації.

Висновки до розділу 1

Важливість надійності та об'єктивності фінансової звітності у контексті аудиторської оцінки безперервності діяльності є вирішальною, оскільки ця звітність становить ключове джерело інформації для прийняття управлінських рішень, а також для оцінки фінансової стійкості та перспектив розвитку підприємства.

У контексті аудиторської оцінки безперервності діяльності, надійна та об'єктивна фінансова звітність виконує важливу функцію у виявленні можливих ризиків та недоліків, які можуть стати загрозою для стійкості та безперервності діяльності підприємства. Аудиторська оцінка допомагає переконатися, що фінансова інформація створює основу для адекватних рішень та стратегій, спрямованих на забезпечення стабільності та стійкості підприємства в умовах економічної невизначеності.

Принцип безперервності діяльності є важливим пунктом у правовому полі діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, відображаючи здатність та намір підприємства продовжувати свою діяльність у майбутньому. Він становить фундаментальний принцип бухгалтерського обліку та фінансової звітності, важливий для аудиторської практики та забезпечення надійності фінансової інформації.

Пандемія COVID-19 підкреслила важливість оцінки ризиків, розробки планів для забезпечення безперервності діяльності в умовах незвичайних обставин. Аудитори грають важливу роль, допомагаючи підприємствам зрозуміти можливі наслідки та забезпечити надійність фінансової звітності. Війна в Україні має глибокий і непередбачуваний вплив на діяльність підприємств. В таких умовах важливо ретельно аналізувати всі сторони, що можуть вплинути на надійність фінансової інформації та діяльність підприємств для забезпечення високої якості аудиторської оцінки.

2 МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ТА АУДИТОРСЬКІ ПРОЦЕДУРИ В ФІНАНСОВІЙ ДІАГНОСТИЦІ

2.1 Відповідальність управлінського персоналу та аудитора

Згідно з основою бухгалтерського обліку, що базується на принципі безперервності, фінансова звітність складається на основі припущення, що суб'єкт господарювання продовжує діяльність та продовжить свою діяльність у найближчому майбутньому, якщо тільки управлінський персонал не має наміру ліквідувати підприємство чи припинити діяльність, або немає реальної альтернативи цьому. Якщо використовується принцип безперервності як основа бухгалтерського обліку, активи та зобов'язання обліковуються, виходячи з того, що суб'єкт господарювання зможе реалізувати свої активи та погасити зобов'язання при звичайному ході бізнесу.

Рис. 2.1 Відповідальність управлінського персоналу та аудитора

Війна спричинює значний спад у економіці. Україна зазнає серйозних збитків через знищення інфраструктури, втрати виробництва, зниження фінансової діяльності та загальну невизначеність в економіці.

Таблиця 2.1 Події які можуть виникати внаслідок військових дій

Подія чи умова	Можливий вплив на оцінку керівництва безперервності діяльності	Питання для розгляду аудитором під час оцінювання оцінки управлінського персоналу
Втрата основного ринку, ключових клієнтів, зменшення доходів	Керівництво повинно підготувати стратегію відновлення доходів та утримання ключових клієнтів, аналізуючи їхній вплив на прибутковість та стратегічні цілі компанії.	Чи управлінський персонал врахував вплив: <ul style="list-style-type: none"> • Зменшення доходів; • Планів вирішення будь-якого дефіциту; • Існуючих та потенційних проблем у ланцюзі поставок; • Вплив нестачі трудових ресурсів для продовження діяльності на запланованій потужності • Дотацій чи іншої допомоги від уряду.
Суттєве зменшення вартості активів, що використовуються для генерування грошових потоків	Оцінки керівництва, що ґрунтуються на передбачених майбутніх грошових потоках, також можуть стати значно складнішими, оскільки розробка надійних моделей майбутніх грошових потоків може ускладнитися через поточну нестабільність та невизначеність.	Обґрунтованість припущень, які використовуються керівництвом у оціночних розрахунках; <ul style="list-style-type: none"> • чи існує суперечлива інформація щодо цих припущень • у разі використання експерта, які припущення він використовував.
Знецінення запасів	Товари, які є сезонними, можуть втратити свою вартість, якщо їх не вдається продати або якщо їх доводиться реалізовувати за зниженими цінами.	Чи проводило керівництво уцінку чи списання запасів, та який метод використовувало.
Коливання обмінних курсів іноземної валюти	Компанії які мають значні розрахунки в іноземній валюті можуть потребувати урахування фактору непередбачених втрат (чи доходів), пов'язаних з придбанням іноземної валюти, угодами купівлі-продажу, дебіторською заборгованістю або боргом, вираженими в іноземній валюті.	Чи були враховані зміни валютних курсів? Чи була врахована чутливість до коливань валютних курсів?

Кредитний ризик контрагента	Керівництву слід оцінити, чи існує значний кредитний ризик у відносинах з контрагентом	Як управлінський персонал оцінив вартість фінансових активів, враховуючи обґрунтованість використаних припущень
Платоспроможність суб'єкта господарювання	Заходи, які наразі приймає управлінський персонал забезпечення ліквідності, такі як відстрочка платежів або отримання грантів для компенсації витрат, можуть мати потенційний вплив на довгострокову фінансову стійкість підприємства.[27]	Як управлінський персонал оцінив довгострокову платоспроможність підприємства? Чи проводилося стрес-тестування для оцінки ризиків платоспроможності суб'єкта господарювання?

Період після оцінки управлінського персоналу

Період для проведення оцінки управлінським персоналом визначається стандартами фінансової звітності. Згідно з МСА 570 (переглянутого), аудитор повинен включити в оцінку той самий період, якщо він не перевищує 12 місяців. Якщо період довший, аудитор має звернутися до управлінського персоналу і запросити розширення періоду оцінки до 12 місяців від дати фінансової звітності. [39]

Довгострокові події або умови, які виникають після періоду оцінки управлінського персоналу, можуть бути важкими для виявлення, особливо у зв'язку з військовими діями. Ці умови можуть призвести до короткострокових збоїв, таких як конкуренція за ресурси, і водночас впливати на довгострокову можливість виконання замовлень через повільне відновлення ланцюгів поставок. Аудитори повинні вивчити, як управлінський персонал реагує на проблеми ланцюгів поставок, розглянути можливі альтернативи та визначити, який час може бути потрібен для потенційних рішень.

Аудиторська оцінка

Аудиторська оцінка безперервності діяльності має розпочинатися в момент одержання замовлення від клієнта на проведення послуг з надання впевненості та аудиту фінансової звітності. Така оцінка здійснюється через ознайомлення з бізнесом клієнта та шляхом проведення відповідних

аудиторських процедур, для чого збирається, аналізується та інтерпретується значний обсяг інформації.

Під час здійснення процедур щодо безперервності, аудитор має зосередитись на усіх вимогах МСА 570 (переглянутого) «Безперервність діяльності» з максимальним врахуванням специфіки бізнесу і обставин клієнта. Особливої ваги при цьому набуває дотримання професійного скептицизму. [36]

Вплив на звіт аудитора

Можливі наслідки для аудиторського звіту, які визначаються з урахуванням суджень аудитора на основі фактів та обставин у випадку виявлення проблем з безперервністю діяльності, узагальнено у наступній таблиці:

Таблиця 2.2. Вплив на звіт аудитора

Висновок аудитора	Вплив на звіт аудитора	Посилання на МСА 570 (переглянутий)
<ul style="list-style-type: none"> • Фінансова звітність була складена належним чином на основі принципу безперервності. • Ідентифікована суттєва невизначеність. • Було зроблено належне розкриття інформації 	<ul style="list-style-type: none"> • Висловлюється немодифікована думка • Включається окремий розділ під заголовком «суттєва невизначеність, що стосується безперервності діяльності», в якому привертається увага до відповідних розкриттів інформації у фінансовій звітності 	Параграф 22
<ul style="list-style-type: none"> • Фінансова звітність була складена належним чином на основі принципу безперервності. • Ідентифікована суттєва невизначеність. • Інформація не розкрита належно. 	<p>Висловлюється думка із застереженням або негативна думка</p> <ul style="list-style-type: none"> • У розділі зазначається, що існує суттєва невизначеність, яка може поставити під значний сумнів здатність суб'єкта господарювання продовжувати діяльність на безперервній основі та що питання не розкрито належним чином у фінансовій звітності 	Параграф 23
<ul style="list-style-type: none"> • Фінансова звітність складена на основі припущення про безперервність діяльності • Використання припущення про безперервність діяльності як основи бухгалтерського обліку не є прийнятним 	Висловлюється негативна думка	Параграф 21

<ul style="list-style-type: none"> • Діяльність суб'єкта господарювання не є безперервною • Фінансова звітність була відповідним чином складена на іншій основі бухгалтерського обліку • Альтернативна основа обліку є доречною за обставин 	<p>Немодифікована думка може бути висловлена, якщо зроблено належне розкриття інформації про основу бухгалтерського обліку,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Аудитор може вважати за доцільне включити пояснювальний параграф для привертання уваги користувачів до альтернативної основи бухгалтерського обліку та причин її використання 	Параграф А27
--	---	--------------

Під час аналізу наслідків для аудиторського звіту, аудитор також враховує, чи були зібрані достатні аудиторські докази для здійснення висновку щодо оцінки управлінського персоналу стосовно безперервності діяльності. Якщо аудитор у поточних обставинах не може отримати достатніх аудиторських доказів, він визначає вплив цього на аудиторський звіт згідно з МСА 705 (переглянутий). [27]

Ключові питання аудиту

Ключові питання аудиту, визначені за професійним судженням аудитора, включаються в аудиторський звіт згідно з МСА 7019 для наголошення найбільш значущих питань в аудиті фінансової звітності за поточний період

Питання, що створює значущу невизначеність щодо безперервності діяльності, розглядається як ключове відповідно до МСА 701. У сучасних умовах можливо, що для деяких суб'єктів господарювання знадобляться суттєві судження аудитора, де аудитор повинен робити важливі висновки щодо використання управлінським персоналом принципу безперервності як основи бухгалтерського обліку — це може вважатися ключовим аудиторським питанням.

Сповіднення щодо аудиторської практики щодо безперервності діяльності за МСА 705 (переглянутого) чи невизначеності за МСА 570 (переглянутого) не повинно включатися до розділу "Ключові питання аудиту" в аудиторському звіті. Замість цього аудитор має надати звіт відповідно до

вимог МСА 705 (переглянутого) чи МСА 570 (переглянутого) і вказати посилання на відповідні розділи в аудиторському звіті.

Повідомлення ТННП

Відповідно до МСА 570 (переглянутої), параграф 25 вимагає повідомляти осіб з найвищими повноваженнями про події, що можуть вплинути на безперервність діяльності. Це повідомлення має містити інформацію про суттєву невизначеність, використання принципу безперервності у бухгалтерському обліку, відповідність розкриттів та вплив на аудиторський звіт.

У сучасних умовах війни в Україні, аудитор повинен стратегічно планувати своєчасне повідомлення осіб з найвищими повноваженнями, враховуючи як питання звітності, так і інші питання, про які необхідно повідомити.

Значні затримки у затвердженні фінансової звітності

МСА 570 (переглянутий) у параграфі 26 передбачає, що при значній затримці затвердження фінансової звітності аудитор повинен запитати причини затримки. Якщо аудитор підозрює, що затримка може бути пов'язана з умовами, що стосуються безперервності, виконуються додаткові процедури (параграф 16) та розглядається вплив на висновок аудитора щодо суттєвої невизначеності (параграф 18).

Умови війни в Україні можуть сприяти затримці затвердження фінансової звітності, особливо з врахуванням подовжених строків подання в деяких юрисдикціях. Аудитор повинен враховувати вимоги МСА 570 та гарантувати ефективну комунікацію з управлінням і тими, кого наділено найвищими повноваженнями, для виконання своїх обов'язків, не дивлячись на значну затримку в затвердженні фінансової звітності.

2.2 Огляд підходів до фінансової діагностики підприємств

Будь-яке підприємство є системою яка складається з взаємопов'язаних елементів, зв'язків та відносин. Ця система може функціонувати в стійкому або

нестійкому стані. У ринковій економіці, фінансовий кризовий стан підприємства може призвести до його банкрутства. Антикризове управління підприємством включає дві групи етапів. Перша група включає діагностику, моніторинг та ідентифікацію фінансового стану підприємства за економічними показниками. Друга група включає планування, організацію та мотивацію специфічних антикризових заходів, розроблених для конкретних фінансових станів [7].

Успіх діяльності підприємства значно залежить від своєчасного виявлення руху до кризового стану та точного визначення дисфункцій, що заважають ефективній роботі. Оцінка кризових симптомів та діагностування фінансової кризи мають відбуватися на ранніх стадіях, перед проявом її очевидних ознак. Це є предметом діагностики. Антикризове управління включає розпізнавання ознак та характеру кризи, визначення її місця та застосування дослідницьких інструментів, включаючи фінансовий аналіз, для попередження кризи та відновлення платоспроможності [7].

Фінансовий аналіз включає три послідовні етапи. Спершу визначається мета аналізу, порівнюючи показники підприємства зі середньогалузевими значеннями та даними попередніх періодів. Також може включати порівняння з показниками аналогічних суб'єктів господарювання. На другому етапі оцінюється якість інформації та її зв'язків для досягнення поставлених цілей. Третім етапом є аналіз, включаючи методи для оцінки абсолютних та відносних показників, таких як ліквідність, ринкова стійкість та рентабельність підприємства.

Аналіз фінансового стану - частина економічного аналізу, що визначає платоспроможність, фінансову стійкість та кредитоспроможність підприємства. Діагностика банкрутства включає аналіз поточного фінансового стану підприємства. Аналіз фінансового стану спрямований на виявлення рівня платоспроможності сьогодні та прогнозування її збереження в майбутньому. Відповідно до законодавства, платоспроможність є

передумовою економічного розвитку, нормальної діяльності та залучення ресурсів [8].

Для діагностики банкрутства підприємства використовують два напрями: систему фінансової експрес-діагностики та фундаментальну діагностику фінансового стану. Експрес-діагностика включає оцінку кризових параметрів за допомогою стандартних алгоритмів, сприяючи виявленню негативних тенденцій та оцінці масштабів кризового стану. Фундаментальна діагностика базується на факторному аналізі та прогнозуванні ймовірності банкрутства. Прогнозування банкрутства може бути як якісним (на основі фінансових коефіцієнтів) так і кількісним (коефіцієнтним, факторним). Кількісні методики часто не дають об'єктивних результатів у змінних економічних умовах. Обидва підходи до діагностики доповнюють одне одного - експрес-діагностика підходить для раннього виявлення легких кризових ситуацій, тоді як фундаментальна діагностика корисна для більших та складніших ситуацій.

Кількісні методи базуються на розрахунках показників, що вказують на фінансовий стан підприємства або на комплексний аналіз фінансових коефіцієнтів. Ці методи використовують дані бухгалтерської звітності підприємства, але точність цих даних є важливою проблемою. Якісні методи не мають єдиного підходу до класифікації та застосування. Вони виражають експертну думку про фінансовий стан на основі наявних даних, але залежать від суб'єктивних факторів.

Комплексний аналіз з використанням декількох методик є рекомендованим підходом. Варто поєднувати кількісні та якісні методи, зокрема вітчизняні, а також використовувати рейтингову оцінку, регресійний аналіз, мультидискримінантний (MDA-методи) аналіз та логітрегресійний аналіз (Logit-методи) для точніших прогнозів.

Таблиця 2.3 Система діагностики фінансового стану підприємства

Експрес-діагностика	Фундаментальна діагностика
Визначення об'єктів спостереження «кризового поля»	Систематизація факторів кризи
Підбір та синтез системи індикаторів рівня загрози кризи	Проведення комплексного фундаментального аналізу
Аналіз окремих сторін кризового фінансового розвитку	Прогнозування розвитку кризового фінансового стану та ймовірності банкрутства
Попередня оцінка масштабів кризового фінансового стану	Прогнозування здатності нейтралізації фінансової кризи за рахунок внутрішнього потенціалу

В загальному, важливо поєднувати різні методи та враховувати контекст, для отримання найточніших прогнозів банкрутства підприємства.

До низько прогностичних методів належать аналогові та нормативні. Аналогові методи порівнюють показники підприємства з передовими в тій же сфері. Це допомагає виявити відхилення та робити рекомендації. Нормативні методи - це визначені державними органами порядки та методики оцінки ймовірності банкрутства, обов'язкові для застосування. До них відносяться «Методику проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій», затверджену Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.1997 р. № 81 [9], та «Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій із приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства», які затверджено Наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14 [10]. Ці нормативні методи поєднують коефіцієнтний аналіз з методом експертної оцінки, який ґрунтується на великому обсязі якісної додаткової інформації.

Нижче наведена порівняльна характеристика методів прогнозування неплатоспроможності підприємств.

Таблиця 2.4 Порівняльна характеристика методів прогнозування неплатоспроможності підприємств

Методи	Переваги	Недоліки
Висока прогнозна здатність		
Регресійний аналіз	<ul style="list-style-type: none"> - дає змогу враховувати умови навколишнього середовища; - можлива інтерполяція отриманих результатів на майбутні періоди; - прийнятна точність прогнозування; - дає змогу кількісно визначати ймовірність події; - дає змогу враховувати якісні характеристики діяльності; - відсутні жорсткі вимоги до вибірки вихідних даних 	<ul style="list-style-type: none"> - необхідність у періодичній актуалізації вагових коефіцієнтів; - необхідність у проведенні додаткового аналізу для інтерпретації результатів
Дискримінантний аналіз	<ul style="list-style-type: none"> - дає змогу враховувати умови навколишнього середовища; - можлива інтерполяція отриманих результатів на майбутні періоди; - прийнятна точність прогнозування; - враховує різні аспекти діяльності компанії 	<ul style="list-style-type: none"> - необхідність дотримання істотних обмежень і вимог, що пред'являються до вибірки вихідних даних під час побудови моделі; - не враховують якісні характеристики діяльності компанії; - існує необхідність у періодичній актуалізації вагових коефіцієнтів
Помірна прогнозна здатність		
Рейтинговий	<ul style="list-style-type: none"> - дає змогу враховувати зовнішні фактори за певних перетворень; - дає змогу враховувати якісні показники діяльності компанії; - не потребує складних обчислень; - не потребує періодичної актуалізації даних; - не потребує додаткового аналізу для інтерпретації результатів 	<ul style="list-style-type: none"> - не передбачає інтерполяції результатів на майбутні періоди; - не враховує галузеву специфіку діяльності компанії; - допускає суб'єктивну оцінку вагових коефіцієнтів
Критеріальний	<ul style="list-style-type: none"> - дає змогу враховувати зовнішні фактори за певних перетворень; - наглядність; - враховує різні аспекти діяльності компанії комплексно; - не вимагає складних обчислень; - не вимагає періодичної актуалізації даних. 	<ul style="list-style-type: none"> - інтерполяція результатів на майбутні періоди ґрунтується на суб'єктивній думці аналітика; - період прогнозування обмежений горизонтом планування компанії.

Продовження таблиці 2.4

Коефіцієнтний	<ul style="list-style-type: none"> - дає змогу враховувати зовнішні фактори при певних перетвореннях; - враховує різні аспекти діяльності компанії; - не вимагає складних обчислень; - не вимагає періодичної актуалізації 	<ul style="list-style-type: none"> - не передбачає інтерполяції результатів на майбутні періоди; - не враховує якісні показники діяльності компанії; - не враховує галузеву специфіку діяльності компанії
Помірна прогнозна здатність		
Аналоговий	<ul style="list-style-type: none"> - наглядність; - враховує різні аспекти діяльності компанії комплексно; - не вимагає складних обчислень; - дає змогу співставляти ринкове становище компанії з конкурентами 	<ul style="list-style-type: none"> - не дає змогу інтерполювати результати на майбутні періоди; - не дає змогу враховувати умови навколишнього середовища - неможливість використання зовнішніми аналітиками; - залежність результатів аналізу від об'єкта зіставлення
Нормативний	<ul style="list-style-type: none"> комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності; - наявність регламентованої методики проведення аналізу 	<ul style="list-style-type: none"> - низька прогнозна здатність; - вузька спеціалізація; - не дає змогу враховувати умови навколишнього середовища - горизонт прогнозування – не більше року

Основні показники, що підлягають аналізу, включають коефіцієнти платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості та ділової активності. Проте, даним методикам властива обмежена прогностична здатність через їх обмежену спроможність враховувати різні ситуації. Вони більше орієнтовані на те, як аналітик використовує їх під час своєї роботи.

Серед потенційно прогностичних методів виділяються коефіцієнтні, рейтингові та критеріальні. Вони не включають автоматичну інтерполяцію на майбутні періоди, проте дозволяють заздалегідь спроектувати принципи діагностики для майбутніх значень показників. Ці методи також не враховують галузеву специфіку підприємства. Коефіцієнтні методи базуються на класифікації можливих станів компанії залежно від значень показників її діяльності. Рейтингові методики схожі з комплексною бальною оцінкою фінансового стану, а критеріальні методи зосереджуються на виявленні конкретних ознак, що прогнозують можливість банкрутства.

Ефективність методів, заснованих на статистичному аналізі даних, висока з прогностичної точки зору. Дискримінантні моделі особливо популярні при прогнозуванні банкрутства. Вони ґрунтуються на віднесенні об'єкта до певної групи залежно від параметрів моделі. Такий метод позбавлений суб'єктивних оцінок і залежить від даних, але ефективність залежить від вибірки даних та їх актуалізації. Загалом, прогнозування банкрутства потребує комплексного підходу, враховуючи різні методи та унікальні характеристики підприємства.

Слід відзначити, що різні моделі прогнозування ризику банкрутства у різні періоди часу були розроблені на основі регресійних розрахунків коефіцієнтів. Ці коефіцієнти були встановлені емпіричним способом на базі даних бухгалтерської звітності як успішних, так і збиткових підприємств. Серед цих моделей можна виділити моделі, побудовані на стохастичному факторному аналізі з використанням регресійних Z-моделей. До основних моделей цього типу належать моделі від Е. Альтмана, Г. Спрінгейта, Г. Фулмера, Л. Чессера, Р. Тоффлера, Г. Тішоу, Г.А. Савицької, Р.С.

Сайфуліна, О.П. Зайцевої. Серед вітчизняних авторів розробкою моделей займалися Ю.С. Копчак, А. Матвійчук, О.О. Терещенко, Д.С. Ящук та інші.

Моделі прогнозування ризику банкрутства мають спільні особливості, адже вони базуються на диференціюванні та статистичній обробці показників. Вони класифікують підприємства залежно від певних ознак, які сприяють банкрутству або навпаки - допомагають уникнути його. Серед цих моделей особливо популярні однокритеріальні, багатокритеріальні та скорингові моделі, які ґрунтуються на порівняльному аналізі різних факторів.

В сучасній глобальній практиці оцінки фінансово-господарської діяльності підприємств найбільш широке застосування отримала модель Альтмана «Z-рахунку», ця модель розподіляє підприємства на потенційних банкрутів та стійких до банкрутства суб'єктів господарювання. Індекс Альтмана розраховується на основі показників, які відображають економічні можливості підприємства та результати його діяльності за минулий період [11].

Проте в Україні дана модель не завжди є практично застосовною через труднощі розрахунку певних відношень та балансових оцінок для невеликих підприємств, що не мають акцій на біржі.

Інші моделі, такі як шкала Бівера [12], формула Дю Понт, моделі Лиса, Тішоу та Тоффлера, надають менш точну оцінку ступеня близькості до банкрутства.

Великою популярністю користуються методики прогнозування банкрутства, які базуються на Logit-регресії. На відміну від класичних дискримінантних методик, такі моделі дозволяють вибирати найбільш важливі параметри, що забезпечують найвищу точність моделі. Вони розроблені вченими, такими як Дж. Ольсон, Дж. Біглі, Дж. Мінг, С. Ватс і подальший розвиток їхніх моделей спостерігається в роботах Е. Альтмана – Д. Сабато, Г. Хайдаршиної, В.Ю. Жданова. Варто зауважити, що деякі автори вважають, є досить складним підходом до оцінки ризику банкрутства підприємств. Водночас, щоб зробити надійний прогноз динаміки розвитку

підприємства в майбутньому, потрібно будувати складні економіко-математичні моделі, в яких використовується весь багатий інструментарій сучасної статистики [7].

На практиці зараз найбільш ефективні є гібридні підходи, які поєднують різні методи оцінки фінансової стійкості для отримання точних результатів при прогнозуванні кризових ситуацій. Ефективна оцінка фінансової стійкості підприємства має базуватися на аналізі різних чинників, що характеризують його діяльність та здобуті з різних джерел. Фінансова звітність є одним із найважливіших джерел, оскільки вона дає можливість оцінити минулі бізнес-події в ретроспективі.

Джерела даних можуть включати не лише інформацію про конкретні підприємства, а й охоплювати галузевий контекст економіки. Оброблена таким способом статистика може бути використана для розробки рейтингових моделей, що застосовуються для фінансового аналізу та оцінки вартості підприємств.

2.3 Ідентифікація та діагностика криз на підприємстві

Підприємство відіграє важливу роль у сталому розвитку економіки та розв'язанні соціальних проблем на державному, регіональному й місцевих рівнях. Завдяки підприємствам формуються ринкові засади господарювання, наповнюються місцеві бюджети, та розвивається система господарських відносин.

Сучасний економічний стан в Україні визначається фінансовою нестабільністю, політичною і соціальною напруженістю, інфляцією та фазою спаду в галузях економіки. У таких умовах результати діяльності підприємства коливаються під впливом численних факторів.

Це підвищує залежність життєздатності підприємства від своєчасного та адекватного реагування на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища. Тому в умовах успішної фінансово-господарської діяльності пріоритет має механізм виявлення та подолання кризових ситуацій.

Фінансова криза виникає внаслідок дисбалансу фінансової рівноваги підприємства, викликаного циклічним розвитком кризових явищ. Це призводить до знецінення власного капіталу без належних антикризових заходів. Підходячи до поділу кризового процесу на стадії, можна визначити їх настання за характерними ознаками, що покращує ідентифікацію кризових тенденцій та відповідає вимогам антикризового управління.

Стадії фінансової кризи на підприємстві можна виділити наступним чином. Перша стадія, часто захована, виявляється падінням граничної ефективності капіталу, показників ділової активності та рентабельності. Супроводжується відсутністю раціоналізаторських пропозицій, інновацій та нових капіталовкладень, нераціональним використанням трудових ресурсів та недостатнім рівнем кваліфікації, що призводить до погіршення фінансового стану та скорочення джерел розвитку.

На другій стадії фінансової кризи виникає збитковість виробництва, відсутність нових програм та використання застарілого обладнання. Поява внутрішніх конфліктів призводить до звільнення кваліфікованих спеціалістів.

Третя стадія характеризується застарілими виробничими програмами, збоями у виробництві, великими збитками та відсутністю ініціативи для змін. Підприємство практично втрачає власні засоби та резервні фонди, що негативно впливає на його перспективи та призводить до значного скорочення виробництва.

На четвертій стадії відбувається звільнення співробітників, зменшення кількості замовників, виходження обладнання з ладу та значні збитки. Підприємство опиняється в стані гострої неплатоспроможності, загрожує зупинка або припинення виробництва, а в кінці - банкрутство. Це пік фінансової кризи, який супроводжується повною втратою можливості діяльності підприємства.

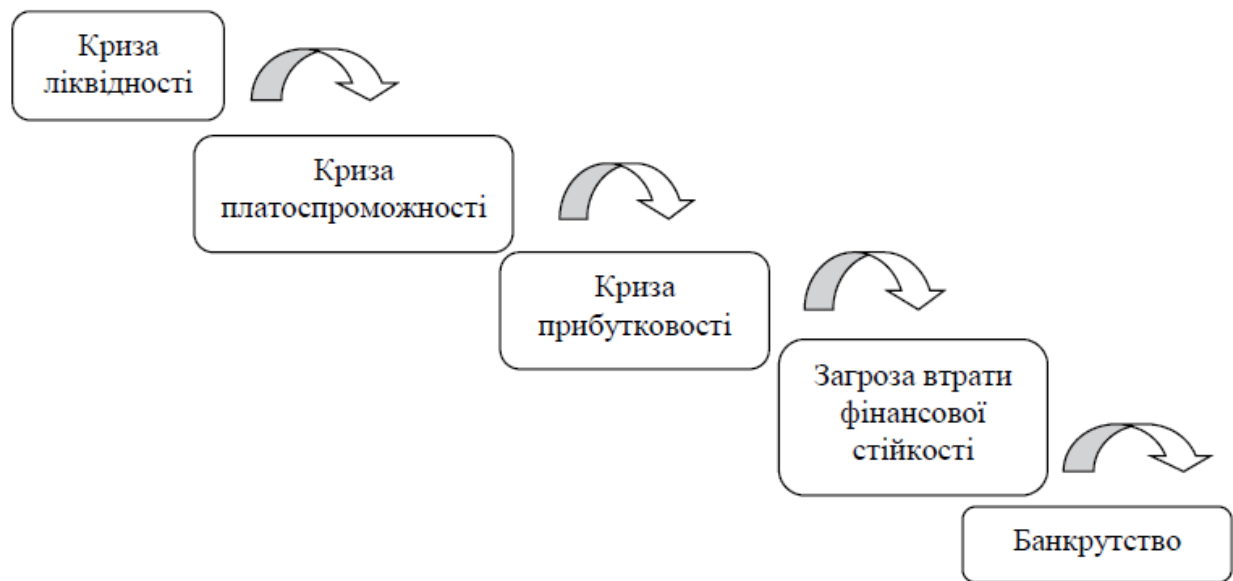

Рис. 2.2 Види фінансової кризи на підприємств

Розвиток кризи на підприємстві – це динамічний процес, який характеризується стадією розвитку кризи.. Швидке виявлення ознак кризи допоможе зробити необхідне коригування стабілізації траєкторії розвитку підприємства шляхом реалізації антикризових заходів. [30]

Мета механізму виявлення та подолання фінансової кризи полягає в своєчасній ідентифікації причинно-наслідкових зв'язків та застосуванні превентивних чи санаційних заходів без порушення управлінської системи. Це передбачає прогнозування банкрутства для оцінки короткострокової перспективи, розпізнавання індикаторів фінансової кризи та формування інформаційної бази для управлінських рішень.

Алгоритм виявлення та подолання фінансової кризи на підприємстві (рис. 2.3) має шість етапів. На першому етапі здійснюється збір та перевірка документів бухгалтерської і статистичної звітності, даних аналітичного обліку. Другий етап включає розрахунок критеріїв оцінки кризових процесів за допомогою технічних засобів обробки інформації. На третьому етапі формуються висновки щодо загрози банкрутства, глибини та швидкості розвитку фінансової кризи, а також її причинно-наслідкових зв'язків.

Четвертий етап передбачає розробку комплексу управлінських дій для усунення причин розвитку фінансової кризи та запобігання банкрутству

підприємства. П'ятий етап включає безпосереднє виконання прийнятих рішень з подолання кризової ситуації. На шостому етапі проводиться повторна діагностика кризових процесів, коригування антикризової програми та оцінка загальної ефективності діяльності.

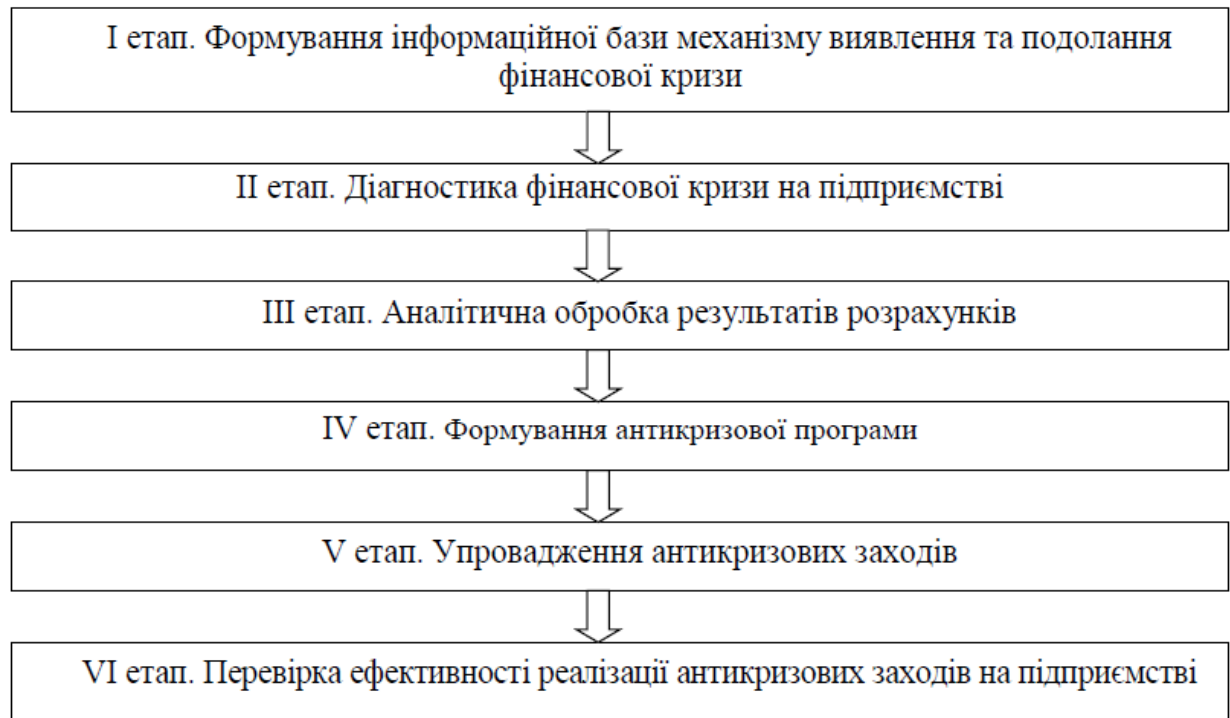

Рис. 2.3 Алгоритм виявлення та подолання фінансової кризи на підприємстві

Кризи можуть відбуватися як природні, чи економічні явища, так і через поведінку людей. Було розроблено багато теорій для дослідження як причин криз, так і їх наслідків. Згідно дослідів криза являє собою динамічний та багатоетапний процес. А отже, при швидкому виявленні та своєчасній антикризовій політиці можливе коригування роботи та усунення кризи. Також вчені наголошують на необхідності вживання заходів ще до настання серйозних наслідків. Наявність плану управління кризою може значно пом'якшити кризу. Ось чому для підприємств дуже важливо розробляти спеціальні види управління - антикризове управління.

Висновки до розділу 2

В процесі виконання завдання стосовно безперервності у поточному середовищі, аудитор повинен зосередитися на всіх вимогах МСА 570

(переглянутого), враховуючи при цьому конкретні обставини суб'єкта господарювання при формуванні будь-яких висновків. Під час виконання роботи щодо неперервності набуває важливості дотримання професійного скептицизму, особливо якщо управлінський персонал прийшов до висновку, що поточні обставини не матимуть суттєвого впливу на суб'єкт господарювання, і відсутня значуща невизначеність щодо безперервності діяльності підприємства.

Ефективне антикризове управління на підприємстві передбачає своєчасне розпізнавання кризових параметрів та їх масштабів. Дослідження може використовувати два аналітичних підходи: експрес-діагностику та фундаментальну діагностику. Для прогнозування кризи використовують методи дискримінантного та регресійного аналізу, які дають високу прогностичну здатність. Вони враховують зовнішні фактори, інтерполяцію результатів на майбутні періоди та якісні аспекти діяльності підприємства. Гібридний підхід до оцінки фінансової стійкості є доцільним, оскільки дозволяє використовувати декілька методик та аналізувати причинно-наслідкові зв'язки раннього банкрутства. Такий підхід є ключовим для відновлення діяльності підприємства та антикризового управління.

Серед недоліків існуючих моделей є ігнорування галузевої специфіки, суб'єктивність у формуванні вибірки показників, неврахування критерію мультиколінеарності, відсутність достатньої інформації для розрахунку вагових коефіцієнтів, а також недостатнє теоретичне та емпіричне обґрунтування критичних точок для фінансових показників. Актуальність даної теми зумовлює необхідність визначення домінантних факторів моделі діагностики фінансового стану підприємства.

3 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТОРСЬКОЇ ОЦІНКИ

3.1 Розробка моделі ідентифікації банкрутства суб'єктів господарювання

Модель була розроблена для ідентифікації та мінімізації ризику банкрутства сільськогосподарських підприємств в Україні, особливо в умовах постковідного періоду та політичної нестабільності, включаючи військовий конфлікт. Основна мета полягає у ранньому виявленні підвищеного ризику банкрутства, що дозволить вчасно реагувати та здійснювати коригувальні дії для уникнення негативних фінансових наслідків.

В умовах економічної нестабільності та воєнних дій, такі інструменти можуть бути корисними для виявлення потенційних проблем на ранніх етапах і допомогти вжити запобіжних заходів. Сільськогосподарські підприємства є ключовими для продовольчої та економічної стабільності. Тому ця модель, зосереджена на ранньому виявленні ризику банкрутства, може бути корисна не тільки для аудиторів, але й для прийняття управлінських рішень.

Основні завдання, які вирішує модель:

1. Раннє виявлення ризику банкрутства: Модель дозволяє вчасно ідентифікувати підвищений ризик фінансових збитків або банкрутства, надаючи можливість для запобіжних заходів.

2. Акцент на сільськогосподарських підприємствах: Модель була спеціально розроблена для сільськогосподарських підприємств, з урахуванням важливих показників, які є критичними саме для цього сектора.

3. Забезпечення аудиторської діагностики: Модель може служити додатковим інструментом при проведенні фінансового аудиту, розширюючи інструментарій аудитора для оцінки стабільності підприємства.

4. Підготовка фінансових звітів: Модель допоможе в аналізі фінансових звітів, виділяючи ключові показники ризику та фінансової стабільності.

Таким чином, модель не просто вирішує проблему ідентифікації ризику банкрутства, але і може слугувати корисним інструментом для підвищення ефективності управління підприємством в цілому.

Проблема банкрутства актуальна для аудиту та обліку з декількох ключових причин:

Об'єктивна оцінка фінансової стабільності: Аудитори потребують надійних інструментів для оцінки фінансової стабільності підприємств яким надаються послуги з аудиту. Впровадження ефективних методів ідентифікації ризику банкрутства дозволяє набагато точніше аналізувати фінансовий стан підприємства.

Раннє виявлення ризику: В умовах економічної нестабільності та конфліктів, раннє виявлення ризику банкрутства набуває важливого значення. Раннє втручання може допомогти уникнути негативних фінансових наслідків, таких як втрата капіталу, а також забезпечити збереження робочих місць і соціальну стабільність в регіоні.

Важливість для сільськогосподарських підприємств: У контексті сільськогосподарських підприємств, які є життєво важливими для економіки країни і забезпечення продовольчої безпеки, здатність вчасно ідентифікувати ризик банкрутства набуває ще більшого значення.

Важливість методів для виявлення ризику банкрутства зростає ще більше, коли мова йде про безперервну аудиторську оцінку. Здатність постійно моніторити та оцінювати фінансовий стан підприємства допомагає аудиторам забезпечити більш точну та своєчасну інформацію для зацікавлених сторін.

Отже, актуальність проблеми ідентифікації ризику банкрутства в аудиту та обліку є незаперечною і має декілька сторін, які підкреслюють її важливість.

Унікальність моделі

Дана модель відрізняється від існуючих по наступним важливим параметрам. Перш за все, модель базується на найновіших даних фінансової звітності сільськогосподарських підприємств за період 2018-2022 років. Це дозволяє моделі відображати реальну економічну картину, зокрема, те, як підприємства адаптувалися до викликів, зумовлених пандемією COVID-19, та військовим вторгненням РФ в Україну.

Теоретичний фундамент і вибір змінних

Модель адаптована до потреб сільськогосподарських підприємств і враховує критично важливі показники для цього сектора:

- *Рентабельність активів:* Цей показник важливий для оцінки ефективності використання активів підприємства. У сільськогосподарських підприємств, що зазвичай витрачають значні ресурси на утримання землі і техніки, це особливо актуально.

- *Коефіцієнт зносу основних засобів:* Високий рівень зносу може сигналізувати про необхідність капітальних інвестицій в майбутньому. Особливість сільськогосподарських підприємств полягає в тому, що земля як актив не амортизується; тому низький коефіцієнт зносу може свідчити про велику частку землі в структурі активів, що є позитивним фактором, враховуючи те, що земля є обмеженим і цінним ресурсом.

- *Ліквідність:* Цей показник важливий для сільськогосподарських підприємств, оскільки вони потребують значних оборотних коштів для закупівлі матеріалів і оплати праці.

- *Частка запасів в оборотних активах:* Враховуючи сезонний характер сільськогосподарського виробництва, цей показник допомагає оцінити, наскільки ефективно підприємство управляє своїми запасами.

Адаптивність моделі

Однією з ключових переваг моделі є її адаптивність. Модель розроблена таким чином, що може вдосконалюватися з часом за рахунок інтеграції оновлених даних. Це забезпечує її високу чутливість до змін у економічному середовищі, що є важливим для адаптації підприємств в умовах стрімких змін.

За допомогою цих характеристик розроблена модель має великий потенціал для виявлення ризику банкрутства на сільськогосподарських підприємствах в Україні.

Теоретичний фундамент моделі. Наукова теорія та припущення

За теорією фінансової стійкості підприємства з великим обсягом боргів у порівнянні з власним капіталом схильні до підвищеного ризику банкрутства.

Ця теорія описує важливість показників заборгованості та ліквідності в моделях прогнозування банкрутства [11].

Згідно з теорією сигналів, підприємства надсилають "сигнали" про свій фінансовий стан через різні показники, такі як прибутковість, рентабельність та інші фінансові показники. Підприємства, які показують певні "негативні сигнали", можуть мати більший ризик банкрутства [13].

Загальні припущення

Лінійність взаємозв'язків. Це припущення вказує на те, що фінансові показники мають лінійний зв'язок з ризиком банкрутства. Це може бути обумовлено тим, що показники, такі як заборгованість або ліквідність, мають прямий і лінійний вплив на фінансову стійкість підприємства.

Мультиколінеарність виникає, коли дві або більше змінні у моделі є високо корельованими, що може призвести до нестабільності оцінок та збільшення стандартних помилок [14]. Припущення полягає в тому, що незважаючи на невелику кількість введених даних та проведення перевірки на мультиколінеарність, встановлено, що вона не є критичною для даної моделі. Це свідчить про те, що мультиколінеарність коректно відображає прогнозні значення моделі, тому можна бути впевненим у її точності та надійності.

Припущення про специфіку малих сільськогосподарських підприємств

Чутливість до сезонних коливань: Модель базується на даних малих сільськогосподарських підприємств, які є особливо чутливими до сезонних коливань. Якщо сезон врожаю не вдався через несприятливі погодні умови або інші фактори, це може призвести до значного збільшення ризику банкрутства для цих підприємств.

Стійкість великих підприємств: Середні та великі підприємства, завдяки своїм значним активам та можливості отримання кредитів під заставу цих активів, є більш стійкими до економічних коливань. Це може знижувати їх ризик банкрутства порівняно з малими підприємствами, незалежно від зовнішніх факторів.

Обмежений доступ до кредитних ресурсів: Малі сільськогосподарські підприємства часто стикаються з обмеженнями у доступі до кредитних ресурсів порівняно з середніми та великими підприємствами. Великі підприємства мають можливість використовувати свої активи як заставу для отримання кредитів, тоді як малим підприємствам часто важко отримати кредит через відсутність достатніх активів або історії кредитування.

Примітка: Всі показники доступні і коефіцієнти розраховуються на основі даних балансу та звіту про фінансові результати. Навіть якщо змінна є статистично значущою, вона може не мати великої практичної значущості. Наприклад, невелике збільшення показника може не мати значного впливу на ризик банкрутства.

Практична частина

Нижче наведені стадії розробки моделі:

- Ідентифікація підприємств які знаходяться у стані санації та розпорядження майном;
- аналіз фінансових звітів за декілька років обраних підприємств;
- налаштування оптимальних параметрів та створення моделі, яка враховує значення показників да певний рік до оголошення банкрутства підприємством;
- тестування моделі на незалежній вибірці

Для побудови моделі були використані дані українських аграрних підприємств за період 2018–2022 років.

Фінальний список включає такі показники: рентабельність активів «ROA» (Return on assets), обернений показник зносу ОЗ* «ADR» (Asset depreciation ratio), коефіцієнт поточної ліквідності «CR» (Current ratio) та відсоток запасів в оборотних активах «IPCA» (Inventory percentage of current assets).

* Примітка: Обернений показник використовується для того, щоб оцінити фінансовий стан підприємства: чим вищий цей показник, тим менше зношених основних засобів у підприємства.

Спочатку була розрахована рентабельність активів для підприємств, які оголосили банкрутство, за період одного року до оголошення банкрутства. Середній коефіцієнт рентабельності активів по всіх цих підприємствах склав 0,65. Далі були обчислені всі коефіцієнти за два та за один рік до оголошення банкрутства по всіх зазначених підприємствах. Деталі представлено в таблиці 3.1

Таблиця 3.1 Середнє значення розрахованих показників

Показник	За рік до банкрутства	За 2 роки до банкрутства	За 3 роки до банкрутства
ROA	0,65	0,62	0,74
ADR	0,41	0,59	0,68
CR	0,96	1,86	2,04
IPCA	0,43	0,45	0,56

У результаті ми отримали наступну тенденцію: чим ближче до банкрутства, тим менші значення фінансових показників. Наглядно показано на графіку 3.1.

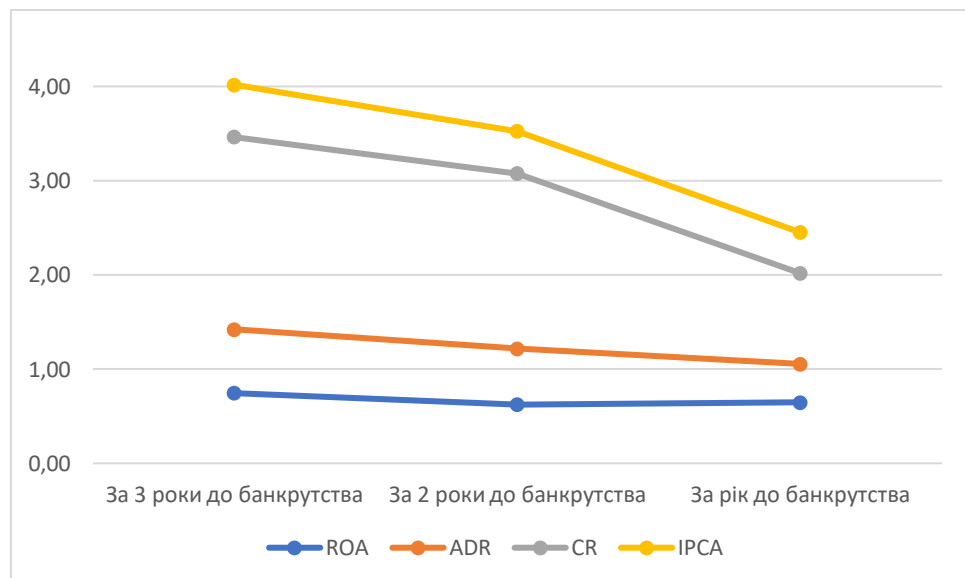

Рис. 3.1 Динаміка фінансових показників до банкрутства

Далі було проставлені ваги для кожної змінної:

ROA – 0,3; ADR – 0,3; CR – 0,2; IPCA – 0,2. Значення ваг підібрані наступним чином: щоб вони не відігравали вирішальної ролі в кінцевому результаті, але при цьому не знецінювались.

Останнім етапом у розрахунку було розставлено значення діапазону з присвоєнням значення.

Розрахувавши середнє значення між двома сусідніми роками для банкрутів з урахуванням ваг було отримано наступні значення:

Якщо $k < 0,70$ – висока вірогідність банкрутства; $k > 0,7$ та $k < 0,95$ – середня вірогідність банкрутства; $k > 0,95$ - підприємство стійке.

Підсумкова формула буде мати вигляд:

$$k = ROA*0,3 + ADR*0,3 + CR*0,2 + IPCA*0,2 \text{ або } ((2000/1300)*0,3) + (((1011-1012)/1011)*0,3) + ((1195/1695)*0,2) + ((1100/1195)*0,2)$$

Тестування моделі буде розглянуто в наступному підрозділі.

3.2 Порівняння розробленої моделі з існуючими методами ідентифікації банкрутства

Метою цього підрозділу є оцінка ефективності розробленої моделі в контексті порівняння з іншими існуючими методами ідентифікації банкрутства. Для цього був проведений аналіз точності, надійності, а також інших параметрів, які допоможуть визначити практичну застосовність розробленої моделі.

У якості тестових підприємств було обрано два стійких та два підприємства у яких порушена фінансова стійкість. Тестування для потенційних банкрутів було проведено за три та за один рік до оголошення банкрутства. У порівнянні були використані найбільш поширені моделі: Е. Альтмана [15], Г. Спрінгейта [15], Р. Ліса [15], А.В. Матвійчука [16] та дискримінантна модель О. Терещенка для сільськогосподарських підприємств [17].

Таблиця 3.2 Моделі ідентифікації банкрутства

Назва моделі	Основна формула	Граничні значення
Модель Е. Альтмана	$Z = 0.717X_1 + 0.847X_2 + 3.107X_3 + 0.42X_4 + 0.995X_5$, де X_1 – власні оборотні кошти / всього активів; X_2 – нерозподілений прибуток / всього активів; X_3 – балансовий прибуток / всього активів; X_4 – балансова вартість власного капіталу / позиковий капітал; X_5 – чиста виручка від реалізації / всього активів	$Z < 1,23$ – підприємство збанкрутує у найближчі роки
Модель Г. Спрінгейта	$S = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D$, де A – робочий капітал / валюта балансу; B – прибуток до сплати податків та відсотків / валюта балансу; C – прибуток до сплати податків / поточні зобов'язання; D – чистий дохід / валюта балансу	$S < 0,862$ – підприємство потенційний банкрут
Модель Р. Ліса	$L = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4$, де X_1 – оборотні активи / валюта балансу; X_2 – прибуток від реалізації / валюта балансу; X_3 – нерозподілений прибуток / валюта балансу; X_4 – власний капітал / валюта балансу	$L < 0,037$ – свідчення наближення краху
Модель А.В. Матвійчука	$Z = 0,033 \times X_1 + 0,268 \times X_2 + 0,045 \times X_3 - 0,018 \times X_4 - 0,004 \times X_5 - 0,015 \times X_6 + 0,702 \times X_7$, де X_1 – оборотні активи/необоротні активи; X_2 – чистий дохід від реалізації/поточні зобов'язання; X_3 – чистий дохід від реалізації/ власний капітал; X_4 – баланс/чистий дохід від реалізації; X_5 – (оборотні активи – поточні зобов'язання)/оборотні активи; X_6 – (довгострокові зобов'язання + поточні зобов'язання)/баланс; X_7 – власний капітал/(забезпечення подальших витрат і платежів + довгострокові зобов'язання + поточні зобов'язання).	$Z > 1,104$ – низька ймовірність банкрутства, стійкий фінансовий стан; $Z < 1,104$ – загроза фінансової кризи.
Дискримінантна модель О. Терещенка для сільськогосподарських підприємств	$Z = 0,105 \cdot X_1 + 1,567 \cdot X_2 + 0,301 \cdot X_3 + 1,375 \cdot X_4 + 1,689 \cdot X_8 + 0,168 \cdot X_9 - 0,260$, де X_1 – поточні активи/ поточні зобов'язання; X_2 – власний капітал/баланс; X_3 – чистий дохід від реалізації/баланс; X_4 – Cash-flow I /чистий дохід від реалізації + інші операційні доходи X_8 – прибуток (збиток) до оподаткування/ чистий дохід від реалізації; X_9 – прибуток (збиток) після оподаткування/ власний капітал	Зона фінансової кризи $Z < 0,8$; зона додаткового аналізу $0,8 \leq Z \leq 0,48$; $0,48 < Z$ зона фінансової стійкості

Для початку проведемо ідентифікацію підприємств:

Підприємство №1 – стійке (додаток А);

підприємство №2 – стійке, але від’ємний власний капітал (додаток Б);

підприємство №3 – потенційний банкрут (за 3 роки до оголошення банкрутства) (додаток В);

підприємство №4 – потенційний банкрут (за 1 рік до оголошення банкрутства) (додаток Г).

Далі наведені результати прогнозування:

Таблиця 3.3 Результати розрахунку ризику банкрутства

Модель/ підприємство	Модель Е. Альтмана	Модель Г. Спрінгейта	Модель Р. Ліса	Модель А.В. Матвійчука	Модель О. О. Терещенка	Розроблена модель
Значення для підприємства №1	4,002	4,405	0,122	5,487	2,971	2,484
Значення для підприємства №2	2,644	1,726	0,082	0,212	-0,064	0,892
Значення для підприємства №3	1,813	0,971	0,088	1,254	1,434	0,877
Значення для підприємства №4	-1,341	-3,070	-0,066	-0,256	-2,650	0,419
Прогноз для підприємства №1	Стійке/Вірно	Стійке/Вірно	Стійке/Вірно	Низька ймовірність банкрутства/Вірно	Зона фінансової стійкості/Вірно	Підприємство стійке/Вірно
Прогноз для підприємства №2	Стійке/Вірно	Стійке/Вірно	Стійке/Вірно	Загроза фінансової кризи/Невірно	Зона додаткового аналізу/Вірно	Фінансова стійкість порушена/Вірно
Прогноз для підприємства №3	Стійке/Невірно	Стійке/Вірно	Стійке/Невірно	Низька ймовірність банкрутства/Невірн о	Зона фінансової стійкості/Невірн о	Фінансова стійкість порушена/Вірно
Прогноз для підприємства №4	Збанкрутує в найближчі роки/Вірно	Підприємство потенційний банкрут/Вірно	Свідчення наближення краху/Невірно	Загроза фінансової кризи/Вірно	Зона фінансової кризи/Вірно	Висока вірогідність банкрутства/Вірн о
Вірний прогноз	3/4	4/4	3/4	2/4	3/4	4/4

Підсумовуючи, можна зазначити, що розроблена модель досить успішно розрахувала прогнозування банкрутства. Відмінність її від інших моделей полягає у тому, що у моделі береться до уваги знос основних засобів. Це є важливим та критичним критерієм для сільськогосподарських підприємств. Додатковою перевагою є те, що модель не прив'язана до показників власного капіталу. В умовах українського бізнесу, це важливо, оскільки "процвітаючий" бізнес може привернути небажану увагу. В таких умовах, багато підприємств існують з досить великими накопиченими непокритими збитками.

3.3 Рекомендації щодо оптимізації моделі та підвищення стійкості підприємства

Враховуючи специфіку моделі, додаткові змінні не мають сенсу, оскільки вони додадуть мультиколінеарність, що погіршить прогноз моделі. Модель повинна залишатися якомога простішою. Але є декілька моментів, які б могли покращити модель:

- оновлення даних: оскільки модель адаптивна, рекомендується регулярно оновлювати набір даних для тренування моделі;
- збільшення вибірки збанкрутілих підприємств задля більш точного визначення рамок банкрутства.

Рекомендації щодо підвищення стійкості підприємства:

- оптимізація запасів: оскільки частка запасів в оборотних активах є однією з ключових змінних, підприємства мають звернути увагу на ефективне управління запасами;
- капітальні інвестиції: підприємства з високим коефіцієнтом зносу основних засобів повинні планувати капітальні інвестиції для оновлення основних засобів;
- ліквідність: необхідно постійно моніторити показник ліквідності та, в разі потреби, шукати додаткові джерела фінансування.
- стратегічне планування: розробка довгострокового фінансового плану, який би враховував рекомендації з оптимізації моделі, може підвищити фінансову стійкість підприємства.

Висновки до розділу 3

У розділі 3.1 було розглянуто модель ідентифікації банкрутства сільськогосподарських підприємств в Україні, яка була розроблена з метою раннього виявлення підвищеного ризику банкрутства, особливо в умовах постковідного періоду, політичної та економічної нестабільності.

Завдання моделі:

- Забезпечує раннє виявлення ризиків банкрутства та своєчасне реагування;
- допомога аудиторам у виявленні фінансових проблем підприємства.

Модель є актуальною не тільки для аудиторів, але і для керівників підприємств, оскільки вона може бути корисним інструментом для підвищення ефективності управління підприємством.

У розділі 3.2 було проведено порівняння розробленої моделі з поширеними моделями. Розроблена модель продемонструвала високу ефективність у прогнозуванні фінансової стабільності підприємств, дозволяючи правильно ідентифікувати фінансовий стан 4 з 4 підприємств.

Більшість існуючих моделей демонструють приблизно однакову ефективність в прогнозуванні фінансового стану підприємств: 3 правильних прогнози з 4 можливих. Враховуючи результати дослідження, розроблена модель може бути рекомендована для використання у практиці сільськогосподарських підприємств України.

Як описано у розділі 3.3 розроблена модель виявилася ефективною для прогнозування ризику банкрутства малих сільськогосподарських підприємств. Вона враховує специфіку українського ринку і може бути використана як основа для використання в інших галузях. З урахуванням динаміки сучасного бізнес-середовища, модель має великий потенціал для подальшого розвитку і адаптації.

ВИСНОВКИ

Надійність та об'єктивність фінансової звітності мають вирішальне значення для аудиторської оцінки безперервності діяльності підприємств.

Фінансова звітність є ключовим джерелом інформації для управлінських рішень та оцінки стійкості та перспектив розвитку підприємства. У контексті аудиторської оцінки, надійна фінансова звітність грає важливу роль у виявленні можливих ризиків та недоліків, що можуть загрожувати стабільності підприємства. Принцип безперервності діяльності, який відображає здатність підприємства продовжувати свою діяльність у майбутньому, є ключовим у бухгалтерському обліку та аудиторській практиці. Пандемія COVID-19 та війна в Україні підкреслили важливість аудиторів у розумінні можливих наслідків та забезпеченні надійності фінансової звітності в умовах незвичайних обставин.

Аудит є ключовим інструментом підвищення надійності та об'єктивності фінансової звітності, а також важливою ланкою у забезпеченні довіри до інформації, що надається в звітах підприємств.

У виконанні завдання щодо безперервності аудитор повинен дотримуватися вимог МСА 570, враховуючи конкретні обставини суб'єкта господарювання.

Ефективне антикризове управління передбачає розпізнавання кризових параметрів та їх масштабів. Дослідження використовує експрес-діагностику та фундаментальну діагностику, включаючи методи дискримінантного та регресійного аналізу для прогнозування кризи.

Серед недоліків існуючих моделей варто виділити ігнорування галузевої специфіки, суб'єктивність у формуванні вибірки показників, ігнорування критерію мультиколінеарності. Актуальність теми визначається необхідністю визначення домінантних факторів у моделі діагностики фінансового стану підприємства.

Розроблена модель ідентифікації банкрутства сільськогосподарських підприємств в Україні, спрямована на раннє виявлення ризиків банкрутства в

умовах постковідного періоду та нестабільності. Мета моделі - допомагати аудиторам та керівникам у виявленні фінансових проблем.

Було порівняно розроблену модель з іншими. Результати показують високу ефективність розробленої моделі у прогнозуванні фінансової стабільності, правильно ідентифікуючи фінансовий стан 4 з 4 підприємств. Далі було розглянуто пропозиції щодо поліпшення моделі, а також рекомендації щодо управлінському персоналу щодо підвищення стійкості підприємства.

Таким чином, поставлені у дипломній роботі завдання вирішені, мета роботи - розробка власної моделі ідентифікації банкрутства сільськогосподарських підприємств та рекомендації щодо її удосконалення, досягнута.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Безперервність діяльності в аудиті фінансової звітності / Т. В. Мултанівська, М. С. Горяєва // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2017. - Вип. 23(2). - С. 116-122. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_23%282%29_27
2. ТОП-5 найпоширеніших помилок при складанні Звіту про фінансові результати//Заказнова Г. В. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://audit-invest.com.ua/ua/articles/blog/top-5-najposhyrenishyh-pomylok-pry-skladanni-zvitu-pro-finansovi-rezultaty>
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1) Подання фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text
4. The IFRS Foundation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ifrs.org/>
5. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
6. Закон України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
7. Методи прогнозування фінансової стійкості підприємства в умовах кризи / О. В. Васильєв, В. В. Гой // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2016. - Вип. 17. - С. 116-121. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2016_17_25
8. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>
9. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій» : Наказ

Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.1997 р. № 81 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97>

10. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/rada/show/v0010557-01>

11. Altman E.I. Financial Ratios. Discriminant Analysis, and the Prediction of Corporate Bankruptcy //Journal of Finance, September, 1968. – P. 589–609.

12. Beaver, W.H. Financial Ratios and Predictions of Failure / W.H. Beaver // Empirical Research in Accounting Selected Studies, Supplement to Journal of Accounting Research – 1996. – P. 31–49.

13. Ross, Stephen A. “The Determination of Financial Structure: The Incentive-Signalling Approach.” The Bell Journal of Economics 8, no. 1 (1977): 23–40.

14. ЛЕКЦІЯ 4. «Лінійні моделі множинної регресії» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://elib.lntu.edu.ua/uk>

15. Прогнозування імовірності банкрутства в контексті оцінювання економічної стійкості підприємства [Текст] / Тетяна Вадимівна Пономаренко // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2016. – Том 23. – № 2. – С. 160-168. – ISSN 1993-0259.

16. Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства / О. А. Ліснічук, Є. В. Виноградова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2018. - Вип. 33. - С. 111-116. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2018_33_17

17. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві [Текст]: [навч. посіб.] / О. О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2004. – 560 с.
18. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV (із змінами № 1724-VIII від 03.11.2016 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
19. Міжнародні стандарти фінансової звітності (версія перекладу українською мовою – 2011 рік), редакція станом на 12 березня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_010
20. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг видання 2014 року. Частина I ; пер. з англ. – К. : Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України, 2015. – 1018 с.
21. Чібісова В.І. Методи оцінки і прогнозування банкрутства підприємств // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2012. Вип. 22 (2). С. 389–394.
22. Троц І.В. Визначення поняття банкрутства та причини його виникнення у сучасних умовах розвитку // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». 2011. Вип. 5 (2). С. 221–228.
23. Погребняк А.Ю. Порівняльний аналіз методик оцінки ймовірності банкрутства в системі антикризового управління на підприємстві // Бізнес Інформ. 2014. №7. С. 344–352.
24. Матвійчук А.В. Діагностика банкрутства підприємств // Економіка України. 2007. №4. С. 2028.
25. Пономаренко, Т. В. Систематизація підходів до оцінювання економічної стійкості підприємства / Т. В. Пономаренко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Серія «Економічні науки». – 2016. – Вип. 16. – Частина 3. – С. 43-47.

26. Роль фінансової стійкості в оцінці ймовірності банкрутства підприємства, Томчук О.Ф.// №38, 2020 Slovak international scientific journal VOL.2

27. Безперервність діяльності у поточному середовищі, що розвивається, АПУ, Сповідання персоналу щодо практики аудиту//Квітень 2020//[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apu.com.ua/>

28. Економіко-математичні моделі оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання : монографія / О.М. Тридід, О.Г. Тижненко, Л.О. Тижненко. – К. : УБС НБУ, 2009. – 213 с.

29. Управління фінансовою санацією підприємств : навч. посібник / О.В. Олійник, В.В. Макогон, Є.М. Руденко ; ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – Х., 2012. – 460 с.

30. Погрішук Г.Б та Присяжнюк С.В. Ідентифікація фінансової кризи на підприємстві. Економіка і суспільство.2016. №3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/80.pdf

31. Кулакова С.Ю. Особливості антикризового управління підприємством у сучасних умовах розвитку економіки. Ефективна економіка : електронне наукове фахове видання. 2014. № 10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3429>

32. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. / О.Я. Базилінська. – К.: ЦУЛ, 2009. – 328 с.

33. Експрес-діагностика фінансової кризи й імовірності банкрутства сільськогосподарських підприємств / Я. В. Ромашова // Науковий вісник ХДУ. Серія : Економічні науки. - 2015. - Вип. 15(3). - С. 93-97. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2015_15%283%29_26

34. Принцип безперервності діяльності: що означає і як застосовувати у кризу. URL: <https://finacademy.net/materials/article/printsip-nepreryvnosti-deyatelnosti-ua>

35. Бобиль В. В., Топоркова О. А. Гнучке планування у внутрішньому аудиті як спосіб реагування на непередбачувані ризики. Review of transport

economics and management. Дніпро: Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім. ак. В. Лазаряна, 2021. Вип. 5(21). С. 116–124. DOI: <https://doi.org/10.15802/rtem2021/243649>

36. Топоркова О., Коваленко М. Індикатори аудиторської оцінки безперервності діяльності. Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції, 18 травня 2023р. Одеса : ОНЕУ, 2023. С. 244-246.

37. Коваленко М. К. Аудиторське оцінювання як вид трансакційних послуг. «Молода академія 2023»: матеріали всеукраїнської науково-технічної конференції студентів і молодих учених, м. Дніпро, 24-25 травня 2023 р. Дніпро : УДУНТ, 2023. Том 2. С. 52-53.

38. Кулиняк І. Я., Коpecь Г. Р., Горбенко Т. М. Цифровий інструментарій антикризового менеджменту підприємств. Економіка та суспільство. 2022. №35. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-16>

39. МІЖНАРОДНИЙ СТАНДАРТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ 10 Події після звітного періоду [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_024#Text

40. Дорогань-Писаренко Л. О., Єгорова О. В., Яснолоб І. О. Особливості оцінки ймовірності банкрутства аграрних підприємств в Україні. Інфраструктура ринку. 2022. № 68. С. 223-231.

41. Костюченко В. М., Польовик Є. В. Міжнародна практика розкриття інформації у звітності в умовах COVID-19. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». 2021. №26. С. 49-54.

42. Безручук С. Л., Миськів Л. П. Трансформація фінансової звітності в умовах пандемії COVID-19. URL: <https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj11-04-023>

43. Коркушко О. Н., Свирида О. В. Формування фінансової звітності за міжнародними стандартами в умовах пандемії. Інфраструктура ринку. 2020. № 47. С. 186-189.

44. Еш С.М. Теоретичні підходи до визначення суті та природи кризи підприємства / С. М. Еш // Тези доповідей V Міжн. наук.-практ. конф. «Проблеми економіки підприємств в умовах сталого розвитку», (м. Київ, 19–20 берез. 2009 р.): – К.: НУХТ. – 2009. – С. 14 – 15.

45. Селіщев С В Аудиторські докази щодо припущення про безперервність діяльності підприємства. Статистика України. 2018 № 3 С 78–82.

46. Книшек О. О., Коновалова О. В., Синельник В.С. Аудиторська оцінка безперервності діяльності підприємства. Облік і фінанси. 2020. №4(90). С. 103-111.

47. Наукові та прикладні аспекти обліково-аналітичного забезпечення ризик-орієнтованого управління : моногр. / кол. авт. [Марценюк Л. В., Бобиль В. В., Топоркова О. А. та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф., В. В. Бобиля. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2022. 166с.

48. Волощук К.Б., Іванишин О.В., Савчук О.В. Традиційний та інноваційний інструментарій антикризового менеджменту агропромислових підприємств. Інноваційна економіка. 2021. № 5–6. С. 92–98. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2021.5-6.13>

49. Вовчак О.Д., Кулиняк І.Я., Гальків Л.І., Павлишин М.Л., Горбенко Т.М. Удосконалення діагностики кризи на підприємстві: фінансово-економічний зріз. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2021. № 3(38). С. 292–303. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i38.237459>

50. Кулиняк І.Я., Жигало І.І., Горбенко Т.М. Кризові ситуації на підприємствах: сутність, класифікація, загрози виникнення та заходи реагування. Інфраструктура ринку. 2021. Вип. 51. С. 175–183. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure51-27>

51. Мултанівська Т. В., Горяєва М. С. Застосування аналітичних процедур в аудиті безперервності діяльності. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Сер. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. 2017. Вип. 2. С. 285-291.

Додаток А
Підприємство 1
Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2020 р.

		Форма № 1	Код за ДКУД	1801001
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	20	25	
первісна вартість	1001	127	133	
накопичена амортизація	1002	(107)	(108)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	210	77	
Основні засоби	1010	28 210	24 268	
первісна вартість	1011	67 671	70 340	
знос	1012	(39 551)	(46 072)	
Інвестиційна нерухомість	1015	–	–	
Довгострокові біологічні активи	1020	–	–	
Довгострокові фінансові інвестиції:		–	–	
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	–	–	
інші фінансові інвестиції	1035	–	–	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	365	–	
Відстрочені податкові активи	1045	–	–	
Інші необоротні активи	1090	–	–	
Усього за розділом I	1095	28 805	24 370	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	63 992	43 777	
Виробничі запаси	1101	–	–	
Незавершене виробництво	1102	–	–	
Готова продукція	1103	–	–	
Поточні біологічні активи	1110	–	–	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	16	–	
Дебіторська заборгованість за розрахунками:		–	–	
за виданими авансами	1130	329	8 973	
з бюджетом	1135	1	1	
у тому числі з податку на прибуток	1136	–	–	
з нарахованих доходів	1140	–	–	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	400	400	
Поточні фінансові інвестиції	1160	–	–	
Гроші та їх еквіваленти	1165	4 433	40 116	
у тому числі в касі	1166	–	–	
рахунки в банках	1167	4 433	40 116	
Витрати майбутніх періодів	1170	3 384	2 294	
Інші оборотні активи	1190	1 486	153	
Усього за розділом II	1195	74 041	94 714	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття				
Баланс	1200	–	–	
		102 846	120 084	

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2 938	2 938
Капітал у дооцінках	1405	–	–
Додатковий капітал	1410	–	–
Резервний капітал	1415	794	794
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	41 484	76 131
Неоплачений капітал	1425	–	–
Вилучений капітал	1430	–	–
Усього за розділом I	1495	45 216	79 863
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	–	–
Довгострокові кредити банків	1510	14 779	5 122
Інші довгострокові зобов'язання	1515	25 817	25 164
Довгострокові забезпечення	1520	–	–
Цільове фінансування	1525	–	–
Усього за розділом II	1595	40 596	30 286
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	–	–
Поточна кредиторська заборгованість за:		–	–
довгостроковими зобов'язаннями	1610	–	–
товари, роботи, послуги	1615	4 721	338
розрахунками з бюджетом	1620	1 592	4 778
у тому числі з податку на прибуток	1621	–	–
розрахунками зі страхування	1625	68	67
розрахунками з оплати праці	1630	212	201
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	–	–
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	–	–
Поточні забезпечення	1660	–	–
Доходи майбутніх періодів	1665	–	–
Інші поточні зобов'язання	1690	2 612	4 551
Усього за розділом III	1695	17 034	9 935
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
	1700	–	–
Баланс	1900	102 846	120 084

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2020 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	144 793	79 939
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(98 737)	(71 762)
Валовий:			
прибуток	2090	46 056	8 177
збиток	2095	–	–
Інші операційні доходи	2120	615	1 051
Адміністративні витрати	2130	(4 324)	(7 099)
Витрати на збут	2150	(103)	(64)
Інші операційні витрати	2180	(132)	(164)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	42 112	1 901
збиток	2195	–	–
Дохід від участі в капіталі	2200	–	–
Інші фінансові доходи	2220	1 007	436
Інші доходи	2240	50	4 767
Фінансові витрати	2250	(3 000)	(2 507)
Втрати від участі в капіталі	2255	–	–
Інші витрати	2270	(5 522)	(319)
Фінансовий результат до оподаткування:		–	–
прибуток	2290	34 647	4 278
збиток	2295	–	–
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	–	–
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	–	–
Чистий фінансовий результат:		–	–
прибуток	2350	34 647	4 278
збиток	2355	–	–

Додаток Б
Підприємство 2
Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2020 року

		Форма № 1	Код за ДКУД	1801001
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	–	–	
первісна вартість	1001	1	1	
накопичена амортизація	1002	(1)	(1)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	395	401	
Основні засоби	1010	3 142	5 737	
первісна вартість	1011	5 485	8 923	
знос	1012	(2 343)	(3 186)	
Інвестиційна нерухомість	1015	–	–	
Довгострокові біологічні активи	1020	–	–	
Довгострокові фінансові інвестиції:		–	–	
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	–	–	
інші фінансові інвестиції	1035	–	–	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	–	–	
Відстрочені податкові активи	1045	–	–	
Інші необоротні активи	1090	–	–	
Усього за розділом I	1095	3 537	6 138	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	16 044	18 897	
Виробничі запаси	1101	–	–	
Незавершене виробництво	1102	–	–	
Готова продукція	1103	–	–	
Поточні біологічні активи	1110	–	–	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5 905	39 474	
Дебіторська заборгованість за розрахунками:		–	–	
за виданими авансами	1130	31 836	62 953	
з бюджетом	1135	153	1 080	
у тому числі з податку на прибуток	1136	–	–	
з нарахованих доходів	1140	–	–	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	702	712	
Поточні фінансові інвестиції	1160	–	–	
Гроші та їх еквіваленти	1165	741	68	
у тому числі в касі	1166	–	–	
рахунки в банках	1167	741	68	
Витрати майбутніх періодів	1170	186	135	
Інші оборотні активи	1190	6 543	442	
Усього за розділом II	1195	62 110	123 761	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття				
Баланс	1200	–	–	
		65 647	129 899	

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	21 478	22 447
Капітал у дооцінках	1405	–	–
Додатковий капітал	1410	–	–
Резервний капітал	1415	–	–
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(77 032)	(35 001)
Неоплачений капітал	1425	–	–
Вилучений капітал	1430	–	–
Усього за розділом I	1495	(55 554)	(12 554)
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	–	–
Довгострокові кредити банків	1510	–	–
Інші довгострокові зобов'язання	1515	–	–
Довгострокові забезпечення	1520	–	–
Цільове фінансування	1525	–	–
Усього за розділом II	1595	–	–
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	13 100	13 100
Поточна кредиторська заборгованість за:		–	–
довгостроковими зобов'язаннями	1610	–	–
товари, роботи, послуги	1615	16 846	37 991
розрахунками з бюджетом	1620	377	441
у тому числі з податку на прибуток	1621	–	–
розрахунками зі страхування	1625	39	92
розрахунками з оплати праці	1630	129	335
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	–	–
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	–	–
Поточні забезпечення	1660	850	829
Доходи майбутніх періодів	1665	–	–
Інші поточні зобов'язання	1690	50 384	32 989
Усього за розділом III	1695	121 201	142 453
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
	1700	–	–
Баланс	1900	65 647	129 899

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2020 рік

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	214 268	150 382
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(161 274)	(160 114)
Валовий:			
прибуток	2090	52 994	–
збиток	2095	–	(9 732)
Інші операційні доходи	2120	13 311	2 065
Адміністративні витрати	2130	(3 776)	(3 647)
Витрати на збут	2150	(10 696)	(12 036)
Інші операційні витрати	2180	(7 607)	(22 155)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	44 226	–
збиток	2195	–	(45 505)
Дохід від участі в капіталі	2200	–	–
Інші фінансові доходи	2220	1 514	210
Інші доходи	2240	–	–
Фінансові витрати	2250	(2 765)	(3 293)
Втрати від участі в капіталі	2255	–	–
Інші витрати	2270	–	–
Фінансовий результат до оподаткування:		–	–
прибуток	2290	42 975	–
збиток	2295	–	(48 588)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	–	–
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	–	–
Чистий фінансовий результат:		–	–
прибуток	2350	42 975	–
збиток	2355	–	(48 588)

Додаток В

Підприємство 3

Фінансово-майновий стан суб'єкта малого підприємництва станом на 31.12.2020 р

	Форма №1-м	Код за ДКУД	1801006
Актив	Код рядк а	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	10 916,0	10 044,4
первісна вартість	1011	12 568,4	12 972,7
Знос	1012	(1 670,4)	(2 928,3)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	48,9
Усього за розділом I	1095	10 916,0	10 093,3
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	7 160,6	12 434,8
у тому числі готова продукція	1103	841,8	6 300,9
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	4 904,8	216,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	22,0
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5 987,1	7 749,0
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	36,3	595,9
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	634,1
Усього за розділом II	1195	18 088,8	21 652,7
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	29 004,8	31 746,0

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	0,1	0,1
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	14 953,1	17 789,5
Неоплачений капітал	1425	-	-
Усього за розділом I	1495	14 953,2	17 789,6
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення		5 989,2-	3 506,9
III. Поточні зобов'язання і забезпечення		-	-
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:		-	-
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	6 966,0	10 120,8
рахунками з бюджетом	1620	109,3	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
рахунками зі страхування	1625	-	3,7
рахунками з оплати праці	1630	2,4	4,6
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	984,7	320,4
Усього за розділом III	1695	8 062,4	10 449,5
Баланс	1900	29 004,8	31 746,0

Звіт про фінансові результати суб'єкта малого підприємництва за 2020 рік

Форма №2-м Код за ДКУД			1801007
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	12 198,1	25 870,5
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	627,3	608,7
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	12 825,4	26 479,2
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(8 037,6)	(18 629,7)
Інші операційні витрати	2180	(1 243,9)	(1 389,4)
Інші витрати	2270	(707,5)	(1 792,9)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(9 989,0)	(21 812,0)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	2 836,4	4 667,2
Податок на прибуток		-	-
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2190	2 836,4	4 667,2

Додаток Г

Підприємство 4

**Фінансово-майновий стан суб'єкта малого підприємництва станом на
31.12.2020 р.**

		Форма №1-м	Код за ДКУД	1801006
Актив	Код рядк а	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	-	-	
первісна вартість	1001	-	-	
накопичена амортизація	1002	-	-	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	7 541,4	7 541,4	
Основні засоби	1010	8 982,4	5 943,0	
первісна вартість	1011	17 332,3	17 062,1	
Знос	1012	8 349,9	11 119,1	
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-	
Інші необоротні активи	1090	-	-	
Усього за розділом I	1095	16 523,8	13 484,4	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	6 875,3	1 512,6	
у тому числі готова продукція	1103	1 247,6	20,0	
Поточні біологічні активи	1110	-	-	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	4 265,6	3 576,5	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	277,5	26,4	
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	335,7	349,0	
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	
Гроші та їх еквіваленти	1165	101,3	4,2	
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	
Інші оборотні активи	1190	-	-	
Усього за розділом II	1195	11 855,4	5 468,7	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	
Баланс	1300	28 379,2	18 953,1	

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10	10
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(5 106,6)	(16 473,3)
Неоплачений капітал	1425	-	-
Усього за розділом I	1495	(5 096,6)	(16 463,3)
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення		6 802,2	6 727,6
III. Поточні зобов'язання і забезпечення		-	-
Короткострокові кредити банків	1600	2 000	1 461
Поточна кредиторська заборгованість за:		-	-
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	23 967,5	20 613,1
рахунками з бюджетом	1620	598,6	2 368,4
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
рахунками зі страхування	1625	22,5	-
рахунками з оплати праці	1630	85	4,5
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	4 241,8
Усього за розділом III	1695	26 673,6	28 688,8
Баланс	1900	28 379,2	18 953,1

Звіт про фінансові результати суб'єкта малого підприємництва за 2020 рік

Форма №2-м Код за ДКУД			1801007
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	13 941,4	33 501,4
Інші операційні доходи	2120	175,0	216,8
Інші доходи	2240	-	2 208,2
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	14 116,4	35 926,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(20 906,9)	(35 474,6)
Інші операційні витрати	2180	(1 795,8)	(12 379,0)
Інші витрати	2270	(2 780,4)	(2 652,7)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(25 483,1)	(50 506,3)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	(11 366,7)	(14 579,9)
Податок на прибуток		-	-
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2190	(11 366,7)	(14 579,9)